28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2003 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 196(2881)

Ազգ

Azg
armenian daily

Թուրք գեներալը խոստանում է պաշտպանել Ադրբեջանի դիրքորոշումը Ղարաբաղի հարցում

Թուրքիան պաշտպանել եւ շարունակելու է պաշտպանել Ադրբեջանի դիրքորոշումը Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման հարցում, ասել է Թուրքիայի ցամաքային ուժերի գլխավոր հրամանատար Այթաս Յալմանն Ադրբեջանի խորհրդարանի նախագահ Մուրթուզ Ալեսքերովի հետ ունեցած հանդիպմանը, հաղորդում է Ինտերֆաքս գործակալությունը Բաքվից: «Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտությունը մեր խնդիրն է նաեւ, ասել է նա: Մենք միշտ միասին ենք լինելու մինչեւ հարցի կարգավորումը: Դուք կարող եք վստահ լինել մեր խոսքին»:

Իր հերթին Ալեսքերովը շնորհակալություն է հայտնել թուրքերին Հայաստանի հետ կապեր չհաստատելու համար եւ հույս է հայտնել, որ Թուրքիան շարունակելու է այդ քաղաքականությունն ապագայում:

ԱՊԱԿԱՆՎԱԾ Է ԽՄԵԼՈՒ ՋՈՒՐԸ

Վթար Երեւանի ջրմուղ-կոյուղում

Օրերս տեղացած հորդ անձրեւներից Երեւանը սնող ջրամբարներից մեկի տարածքում անձրեւաջրերը ներհոսել են Արաբկիրի համայնքը սնուցող ջրատար խողովակներ: Բնակիչների ահազանգերից հետո Երեւան ջրմուղ-կոյուղու ջրի որակի լաբորատոր ստուգումներն արձանագրել են ջրի որակի անբավարար ցուցանիշներ: Կիրակի օրը հնարավոր վթարային վայրեր են մեկնել համապատասխան բրիգադները: Վթարի ծավալները այնքան տարածուն էին, որ միայն երեկոյան է հայտնաբերվել բուն տեղը:

Կիրակի գիշեր եւ երկուշաբթի մինչեւ ուշ երեկո տարվել են հիպերքլորիզացիայի աշխատանքներ: Երեւանի սանէպիդկայանի հետ նախատեսվում է մինչեւ առավոտ ախտահանել ջրատարները: Քլորի մեծաքանակության պատճառով բնակիչներին խորհուրդ է տրվում խմելու նպատակով ջուր չօգտագործել (նաեւ եռացրած վիճակում), առայժմ օգտագործել միայն տեխնիկական նպատակներով: Այսօր առավոտյան միայն հնարավոր կլինի եզրակացություն կատարել ջրի որակի մասին: Երեւանի սանէպիդկայանի եւ ջրմուղ-կոյուղու ջրի լաբորատորիայի համատեղ աշխատանքներից հետո բնակչությանը լրացուցիչ կիրազեկվի ջուր օգտագործելու մասին:

Ջրմուղ-կոյուղուց մեզ տեղեկացրին, որ նման վթարները հետեւանք են ցանցի մաշվածության, որի նորոգումը բավական «հաճույք» է (1 մ խողովակի փոփոխությունը կազմում է միջին հաշվով 50 դոլար), ուստի ակնկալվում է սպառողների պարտաճանաչ վարձատրությունը:

Մ. Բ.

Հոկտեմբերի 27-ից անցել է 4 տարի

Իսկ ո՞ւր ենք հասել մենք

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

1999 թ. հոկտեմբերի 27-ին մի խումբ ոճրագործներ ներխուժեցին Ազգային ժողով: Ահաբեկչության զոհ դարձան հանրապետության քաղաքական կյանքում կարեւոր դերակատարում ունեցող մարդիկ: Պատանդ վերցվեց ողջ խորհրդարանը: Այն երկիրը, որը, բացի հեռուստացույցից որեւէ այլ կերպ չէր տեսել ահաբեկչություն, չէր պատկերացնում անգամ նման ոճրագործություն, մի քանի վայրկյանի ընթացքում ապրեց սարսափի, ամոթի, խայտառակության զգացում: Ահաբեկչության կադրերը եթեր տրվեցին օտար, ապա նաեւ մեր հեռուստաընկերություններով:

Տեղի ունեցածն ուղղակի մի որոշ ժամանակ կաթվածահար արեց հասարակությանը: Ահաբեկչությանը եւ կատարված սպանություններին տրվեցին տարբեր գնահատականներ, հնչեցին տարբեր հավակնոտ ունեցող մեղադրանքներ: Հնչեցին նաեւ պահանջներ: Սակայն մեկ պահանջ հատկապես ընդհանրական էր. հնարավորինս արագ պարզել եղելությունը եւ պատժել մեղավորներին:

Թերեւս հենց այս նպատակով ահաբեկչությունից ամիսներ անց վերջապես սկսվեց դատավարությունը: Ենթադրվում էր, որ 99-ի հոկտեմբերի 27-ին Ազգային ժողովում իրականացված ահաբեկչության ճն-

շող ազդեցությունը գնալով պիտի մարեր, քանի որ սկսվել էր մեղավորների նկատմամբ այսպես կոչված դատավարությունը:

Տես ▸ էջ 2

Կալանավորված է նավթային մագնատ Խոդորկովսկին

Նեմցովը երաշխավորում է

Ռուսաստանյան սակարաններում երեկ առավոտվանից սառեցված էին նավթի բաժնետոմսերի գները եւ ընդհանրապես սպասողական դրություն էր տիրում: Եվ դա բնական է: Ռուսական նավթի արտադրություն էր տիրում: Եվ դա բնական է: Ռուսական նավթի արտադրության 30 տոկոսի «Յուկոս» ընկերության ղեկավարն է ձերբակալված հարկային մի շարք խախտումների ամբաստանությամբ: Վերլուծաբաններից ոմանք, սակայն, Միխայիլ Խոդորկովսկու ձերբակալման փաստի տակ տեսնում են քաղաքական ատառ նա մեծագումար նվիրատվություն է կատարել Ռուսաստանի առաջիկա խորհրդարանական ընտրություններին պատրաստվող որոշ ուժերի:

Ռուսաստանյան լրատվամիջոցները հաղորդում են, որ շաբաթ երեկոյան Նովոսիբիրսկի օդանավակայանում կալանավորվել է «Յուկոս» նավթային ընկերության ղեկավար Միխայիլ Խոդորկովսկին: ՌԴ գլխավոր դատախազությունը համապատասխան միջնորդությամբ դիմել էր դատարանին, որի կարգադրությամբ Խոդորկովսկին արգելափակվել է Մոսկվայի «Մատրոսկայա տիշինա» բանտում: Նա ամբաստանվում է ՌԴ քրեական օրենսգրքի 7 հոդվածներով, որոնք են մասնավորապես կազմակերպված խմբի կազմում խաբեությամբ խոշոր չափերով ուրիշի ունեցվածքի հափշտակումը, օրինական ուժ ստացած դատավճիռը չարամտորեն չկատարելը, հարկերի վճարումից խուսափելը, պաշտոնական փաստաթղթերի կեղծումը, ուրիշի ունեցվածքի վատնումը:

ՌԻԱ գործակալության տվյալներով, նավթային մագնատն առայժմ որեւէ բողոք չի ներկայացրել իր կալանքի պայմանների առնչությամբ: Արդարադատության նախարարության հասարակական կապերի կենտրոնի ղեկավար Բորիս Կալյագինը երեկ հայտարարեց, որ Խոդորկովսկուն պահում են 5 անձի համար նախատեսված բանտախցում, որտեղ «կալանքի պայմանները շատ ծանր չլինեն»: Կալյագինի խոսքերով, բանտախցում հեռուստացույց չկա, բայց եթե Խոդորկովսկին ուզենա, կարող է դա ունենալ իր հաշվին:

Տես ▸ էջ 5

Քաղաքապետարանը կձեռնարկի միջոցներ՝ փորձաքննության չենթարկված մսեղիքի ներկրումն արգելելու համար

ԵՐԵՎԱՆ, 27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Վերջին օրերին անցկացված ստուգումներից պարզվել է, որ Երեւան բերվող միսը եւ մսամթերքը տեղերում անասնաբուժական համապատասխան փորձաքննության չեն ենթարկվում եւ ամիսը եւ անհրաժեշտ փաստաթղթերի են բերվում մայրաքաղաք: Ինչպես հայտնում են Երեւանի քաղաքապետարանից, բնակչությանը տարբեր հիվանդություններից զերծ պահելու համար, քաղաքապետարանն առաջիկայում կձեռնարկի միջոցներ՝ փորձաքննության չենթարկված մսեղիքի ներկրումն արգելելու նպատակով:

Վրաստանի ռուսաստանյան ռազմակայանից զինամթերք ու հանդերձանք է տեղափոխվելու Գյումրի

ԹԲԻԼԻՍԻ, 27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Այս շաբաթ ավարտվելու է ռուսաստանյան զինամթերքի եւ հանդերձանքի տեղափոխումը Վրաստանի Սագարեջոյի զինապահեստից Հայաստանում գտնվող ՌԴ 102-րդ ռազմակայան: Ըստ «Ազատության» Անդրկովկասում ռուսաստանյան զորախմբի տվյալներով, Վրաստանի արեւելքում գտնվող Սագարեջո քաղաքի մոտակայքի զինապահեստում պահվում են 100 հազար տոննա զինամթերք եւ հանդերձանք: Դրա մի մասը մինչեւ հոկտեմբերի վերջը կտեղափոխվի Գյումրի, որտեղ տեղակայված է ռուսաստանյան ռազմակայան, մի մասն էլ կոչնչացվի տեղում:

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի պետական այցը Հնդկաստան

Հնդկաստանի նախագահ Աբդուլ Կալամի հրավերով հոկտեմբերի 29-ին նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը եւ տիկին Բելլա Քոչարյանը պետական այցով կմեկնեն Հնդկաստանի Հանրապետություն: Հանրապետության նախագահին կուղեկցեն արտաքին գործերի, առեւտրի եւ տնտեսական զարգացման, կրթության եւ գիտության, գյուղատնտեսության նախարարները, Հնդկաստանում ՀՀ դեսպանը, պաշտոնատար այլ անձինք, գործարարներ, լրագրողներ:

Այցի ընթացքում, որը կտեւի մինչեւ նոյեմբերի 1-ը, Ռոբերտ Քոչարյանը հանդիպումներ կունենա Հնդկաստանի իր պաշտոնակցի նախագահ Աբդուլ Կալամի, վարչապետ Աթալ Բիհարի Վաջպայիի, փոխնախագահ Բհաիրոն Սինգհ Շեխավաթի հետ: Տեղի կունենան հայ-հնդկական բանակցություններ ընդլայնված կազմով, նախատեսվում է նաեւ երկկողմ փաստաթղթերի ստորագրում:

Այցի շրջանակում Ռոբերտ Քոչարյանը հանդիպում կունենա Հնդկաստանի գործարար շրջանակի ներկայացուցիչների հետ, որտեղ նախատեսվում է Հայաստանի նախագահի ելույթը:

Նախագահ Քոչարյանը կայցելի եւ ծաղկեպսակ կդնի Մահաթմա Գանդիի հուշարձանին:

Ռոբերտ Քոչարյանը կմասնակցի նաեւ Չանդիգարհի Գյուղական եւ արդյունաբերական հետազոտությունների կենտրոնում Կովկասագիտության կենտրոնի բացման արարողությանը:

Հայաստանի նախագահը կայցելի պատմական մեծ անցյալ ունեցող Ագրա քաղաք եւ Ագրային հանաշխարհային համբավ տվող աշխարհի ութերորդ հրաշալիքը՝ Թաջ Մահալ: Ռոբերտ Քոչարյանը կայցելի նաեւ Լոտոսի տաճար, «Սիրի Ֆորտ» համերգասրահում ներկա կգտնվի հայ-հնդկական բարեկամությունը խորհրդանշող համերգին:

Նախատեսվում է նաեւ Հայաստանի նախագահի հանդիպումը Հնդկաստանի Ազգային Կոնգրես կուսակցության ղեկավար Սոնիա Գանդիի հետ:

Ռոբերտ Քոչարյանը Նյու Դելիում կմասնակցի Հնդկաստանում Հայաստանի Հանրապետության դեսպանության շենքի բացման հանդիսավոր արարողությանը, հանդիպում կունենա հայ համայնքի ներկայացուցիչների, Կալկաթայի հայկական եկեղեցու կոմիտեի անդամների հետ:

Նոյեմբերի 1-ին նախագահի գլխավորած պատվիրակությունը կվերադառնա Երեւան:

Քոֆի Անանի պատասխանը Գուլիեւին

ԲԱՔՈՒ, 27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ինչպես արդեն հաղորդվել է, սեպտեմբերի 20-ին Ադրբեջանի ԱԳՆ ղեկավարը նամակ էր հղել Քոֆի Անանին, ուր անհանգստություն էր արտահայտվում հրադադարի ռեժիմի խախտումների եւ սահմանագծում լարվածության աճի առնչությամբ: Ադրբեջանի արտաքին գործերի նախարար Վիլայաթ Գուլիեւին ուղղված ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Քոֆի Անանի պատասխան նամակում ասվում է, որ ղարաբաղյան հակամարտությունը կարող է կարգավորվել միայն քաղաքական ուղիով եւ փոխզիջումների հիման վրա: Ք. Անանը կողմերին կոչ է արել պահպանել հրադադարի ռեժիմը, որ ձեռք է բերվել 1994 թվականին, կարճ ժամկետում վերականգնել բանակցային գործընթացը եւ շարունակել համագործակցությունը ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի եւ ԵԱՀԿ գործող նախագահի անձնական ներկայացուցչի հետ: Անանն իր ուղերձում հույս է հայտնում, որ շնորհիվ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի ջանքերի եւ կողմերի կամքի կարգավորման գործընթացում ձեռք կբերվի առաջընթաց:

Ընթացիկ

Մայր աթոռը հյուրընկալեց Կանադայի հայոց թեմի ուխտավորներին

Հոգեհանգիստ՝ ի հիշատակ հոկտեմբերի 27-ի զոհերի

Հոկտեմբերի 26-ին, Խաչի գյուտի օրը, Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածնի հոբելյանական տարվա հերթական կիրակի օրը, Սբ. Էջմիածինը հյուրընկալել էր Կանադայի հայոց թեմի ուխտավորներին։ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի հանդիսապետությամբ ուխտի պատարագ մատուցեց թեմի առաջնորդ Գեր. Տ. Բագրատ եպս. Գալստանյանը։

Սբ. պատարագի ընթացքում բոլոր ուխտավորներին եւ հյուրերին ողջունեց Մայր աթոռի դիվանապետ Տ. Արշակ վրդ. Խաչատրյանը։ Ապա ուխտավորներին իր պատգամը հղեց Բագրատ Սրբազանը։

«Այսօր մեզ՝ Կանադայում ապրող հավատացյալներիս համար եւս Խաչի գյուտ է։ Խաչի գյուտ է այստեղ գտնվելը, Խաչի գյուտ է այն իմաստով, որ եկել ենք մեր սիրով բերելով մեր հավատարմությունը, հայտնելու եւ նաեւ սերը տանելու Ս. Էջմիածնից, ոչ միայն տալու, այլ նաեւ տանելու, եւ այս է Խաչի գյուտը մեզ համար։ Այսօր մենք ուխտավոր ենք, եկել ենք մեր երկիրը, մեր հայրենի երկիրը՝ վերստին համբուրելու այդ հողը, եւ վերստին այս հողի վրա իջեցնելու Քրիստոսին այս անգամ մեր միջոցով, եւ վերստին այս տաճարը կոչելու Էջմիածնի Ս. Տաճար։ Ուխտավոր ենք եւ եկել ենք մեր հավատարմությունը հայտնելու մեր Հայոց ս. աթոռին, հայտնելու եւ ասելու, որ հավատում ենք էջմիածնական ճշմարտությանը եւ նրա հաղթանակող իրականությանը, որ այսօր մեր միջոցով է իրականացվում։ Եկել ենք նաեւ որպես ուխտավորներ խառնվելու մեր հող ու ջրին,

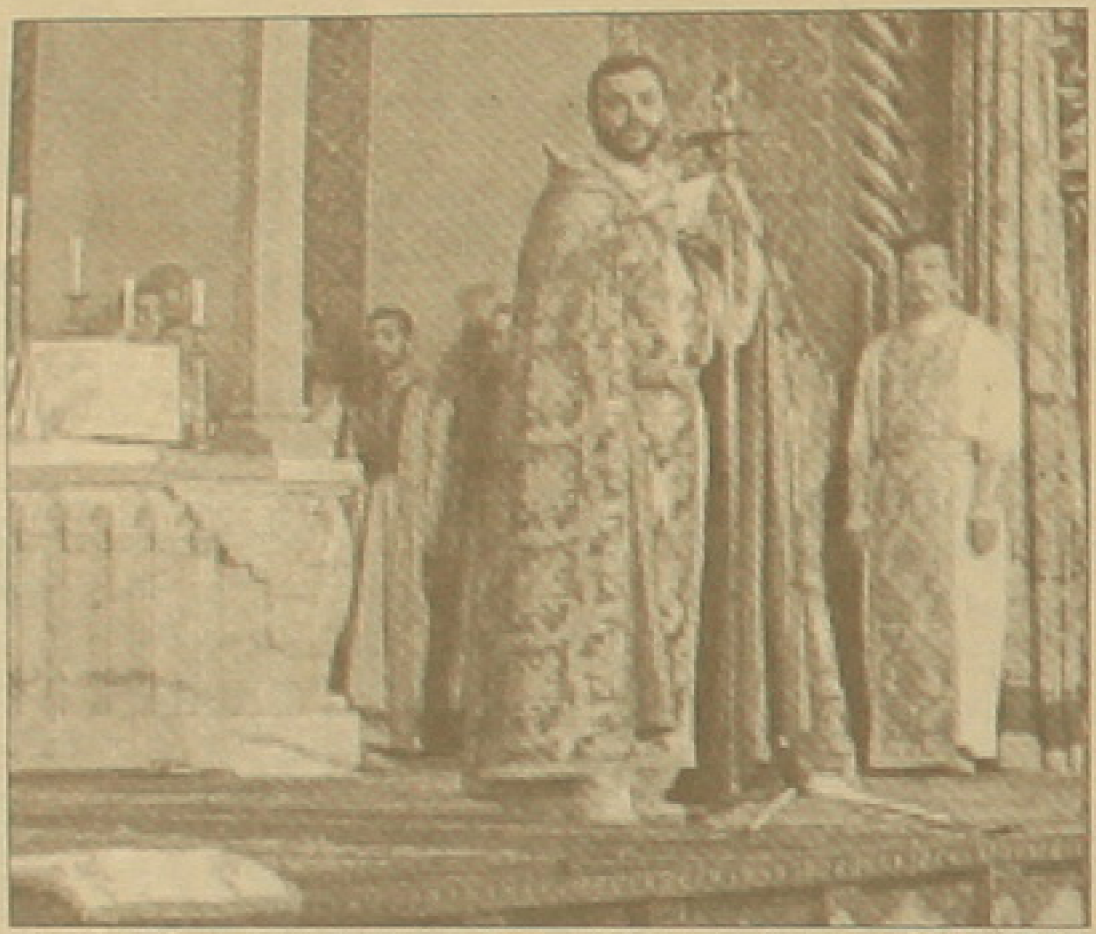

մեր հացին, այստեղ մեր երկրի մեջ ապրող մեր սիրելի ժողովրդին՝ քույրերին ու եղբայրներին, եւ ուժ ստանալու եւ Աստծո հետքերով քայլելու այս երկրի մեջ, որի ամեն հետքի վկայությունը մի տաճար է, մի արբավայր, բայց ոչ միայն քայլելու, այլ նաեւ մեր սրտի հետքը դնելու այստեղ, դրոշմելու այստեղ եւ այդպես վերադառնալու դեպի մեր տունը Կանադա՝ հավատացած լինելով մեր միակ տանը՝ Հայաստան երկրին եւ Ս. Էջմիածնին», ասաց Սրբազան հայրը։

Հավարտ ս. պատարագի Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի հանդիսապետությամբ տեղի ունեցավ հոգեհանգստյան արարողություն՝ ի հիշատակ 1999 թ. հոկտեմբերի 27-ին ՀՀ Ազգային ժողովում կատարված ոճրագործության զոհերի՝ ԱԺ նախագահ Կարեն Դեմիրճյանի, վարչապետ Վազգեն Սարգսյանի, Յուրի Բախշյանի, Ռուբեն Միրոյանի, Հենրիկ Աբրահամյանի, Արմենակ Արմենակյանի, Միքայել Քոթանյանի եւ Լեոնարդ Պետրոսյանի։

Սրբազան արարողությանը ներկա էին բարձրաստիճան հոգեւորականներ եւ ուխտավորներ Կանադայից։

Պատարագից հետո վեհարանում կանադահայոց թեմի շուրջ հիսուն ուխտավորներին ընդունեց Ամենայն հայոց հայրապետը։

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Հոկտեմբերի 27-ից անցել է 4 տարի

սկիզբը էջ 1

Ամբաստանյալների աթոռներին նստած էին այն մարդիկ, ովքեր զինված ներխուժել էին ԱԺ, կատարել սպանություններ, իրականացրել ահաբեկչությունը։ Կատարողները գոնե հայտնի էին։ Մնում էր պարզել կոնկրետ հանցամասերն ու կազմակերպիչներին, եթե այդպիսիք կային չհաշված գործով արդեն ամբաստանվողներին։

Բայց դատավարությունը, ելնելով հարցի կարեւորությունից, արագ ընթանալու փոխարեն, ընդհակառակը՝ սկսեց ձգձգումների մի երկար փուլ, որը նույնպես ճնշող ազդեցություն էր թողնում հասարակության վրա։

Դա դեռ բավական չէր։ 1999-ի հոկտեմբերի 27-ին տեղի ունեցածը, թվում էր, շարունակական բնույթ է կրում։ «Վիրտուալ» ահաբեկչության էր հասարակությանը ենթարկում ԱԺ-ում «գործող անձանցից» գլխավորը՝ Նաիրի Հունանյանը։ Նա որպես ամբաստանյալ, որի «մարդկային» իրավունքների պաշտպանությանը մեծ ուշադրություն էին դարձնում մարդասիրությամբ տառապողնե՞րը, լիուլի օգտվում էր իրեն ընձեռված հնարավորությունից՝ ճառելու, եւ այդ կերպ նաեւ հասարակությանը պահելով իր արտառոց մտքերի ազդեցության տակ։ Ահաբեկչությունն ըստ էության շարունակվում էր մի հավելումով. մեծացել էր ոչ միայն Հունանյանի լսարանը, այլեւ ազդեցության շրջանակը։

«Հոկտեմբերի 27»-ի հետեւանքները ծանր էին թե մարդկային, թե քաղաքական առումներով։ Միանշանակ, ահաբեկչության բացասական ազդեցությունը մեծ էր նաեւ պետության վարկանիշի, հանրապետության ներսում կայունության պահպանման, քաղաքական դաշտում ուժերի հավասարակշռության կորստի առումով։

Իսկ դատավարությունը տարին տարվա վրա թերեւս վիրավորանքի իր բաժինն էր հասցնում տուժողներին, տուժածների իրավահաջորդներին։ Վերջիններս էլ իրենց հերթին զերծ չմնացին առանց այն էլ քաղաքականացված դատավարությունն էլ ավելի քաղաքականացնելու, ձգձգելու, ավելի պոռթկնային դարձնելու հարցում։

Այս օրերին, երբ 1999 թ. հոկտեմբերի 27-ի ահաբեկչական իրադարձությունից անցել է 4 տարի, ի վերջո կարծես թե դատավարությունը հասել է ինչ-որ հանգրվանի։ Արդեն հնչել են մեղադրող կողմի միջնորդությունները «27»-ի գործով 7 ամբաստանյալների պատժաչափերի մասին։ Սպասվում են տուժողների, նրանց իրավահաջորդների ներկայացուցիչների, նաեւ պաշտպանական կողմի ճառերը։

Արտաքուստ թվում է, թե սա ավարտն է։ Բնականաբար լավագույն տարբերակը կլիներ, եթե դատավարությունն իսկապես առաջին ատյանի դատարանի վճռով ավարտուն տեսք ստանար։ Բայց արդեն իսկ շրջանառվող խոսակցությունները, թե այս դատը մինչեւ Եվրադատարան է հասնելու, հավանականություն չեն թողնում ենթադրելու, որ վերջապես հասել ենք «27»-ի գործի ավարտին։

Ամեն դեպքում, 1999 թ. հոկտեմբերի 27-ից 4 տարի անց մեր իրականությանը հատուկ մոտեցմամբ դեռ լավ ենք համարում, որ, այնուամենայնիվ, ինչ-որ բանի հանգեցինք։

Ցավոք, սակայն, մեր լավատեսությունն անգամ խիստ պայմանական է, քանի որ, ըստ էության, ամեն ինչ չէ, որ պարզ է դարձել թեկուզ այս վերջնական փուլում։

WWW.AZG.AM

Շնորհավորանք «Ազգի» ինտերնետային էջին

Նախորդ համարում տեղեկացրել էինք, որ մեր թերթի ինտերնետային էջի ընթերցողների թիվն արդեն հասել է 800.000-ի սահմանը եւ այժմ մոտենում է 1 միլիոնին։

Այդ ընթացքում, այսինքն՝ 2001 թ. հունվարի 27-ից մինչեւ 2003 թ. հոկտեմբերի 24-ը, ընթերցողները մեր սայթում կարդացել են 4.637.050 հոդված եւ լուր։ Այդ կապակցությամբ թերթն ստացել է մի շարք նամակներ, որոնցից առանձնացնում ենք երկուսը։

Սիրելի «Ազգ»-ականներ

Որպես **«Ազգի»** սայթի ամենօրյա եւ անդավաճան ընթերցող, ջերմորեն շնորհավորում եմ ողջ անձնակազմին 800.000-ի նշանակալից սահմանագիծը հասնելու համար։ 1 միլիոնի նշանակետին, վստահ եմ, հասնելու եք շնորհիվ ձեր մատուցած որակի։

ՕՇԻՆ ԼԵՎՈՆ ՄՈՍՏԻՆՅԱՆ
Սան Պաուլո-Բրազիլիա

Հարգելի խմբագիր

Ներկայումս ես ստիպված բնակվում եմ ԱՄՆ-ում։ Ձեր թերթի մշտական ընթերցողներից եմ։ Շնորհակալ եմ ձեր տեղեկատվության համար։ Թեեւ թերթի ոչ բոլոր հոդվածներն են գրված լրագրողական բարձր մակարդակով, բայց դրանք կատարում են շատ կարեւոր դեր. մեզ թույլ են տալիս տեղյակ լինել, թե ինչ է տեղի ունենում Հայաստանում եւ աշխարհում, ինչպես նաեւ գնահատել այդ իրադարձությունները Հայաստանի քաղաքացու տեսակետից։ Դա շատ կարեւոր է մեզ համար, կարծում եմ՝ նաեւ Հայաստանի համար։

Կարող եմ նշել ինտերնետում ձեր թերթի ընթերցման բավական մեծ առավելությունը, ի տարբերություն հայկական մյուս ինֆո-սայթերի։ Դրանցից ոմանք այնքան դանդաղ են գործում, որ շատ հաճախ համբերությունդ հատնում է եւ ստիպված ես լինում հրաժարվել դրանցից։

Բայց կյանքն առաջ է ընթանում։ Եվ ինտերնետում արդեն հայտնվում են նոր, շատ «արագագործ» սայթեր (այդ թվում ադրբեջանցիների), եւ ընթերցման օպերատիվությունը նպաստում է դրանց ձգողականությանը։ Ուշադրություն դարձրեք դրան, որպեսզի չհայտնվեք հայկական մյուս սայթերի վիճակում։

Եվս մեկ բան. կուզենայի ձեր սայթում տեսնել լուսանկարային նյութեր։

Հաջողություններ եմ մաղթում ձեր շատ կարեւոր գործին։

Հարգանքներով՝

ԳԱԳԻԿ ՄԵԼԻՔ-ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ
Կոնեկտիկուտ, ԱՄՆ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Համալսարան - տաճարի դուռը մի՛ փակեք...

Երբ ասում են համալսարան, շատ-շատերը այսօր էլ հասկանում են այն միակը՝ մայր բուհը, որը կոչվել ու կոչվում է Երեւանի պետական համալսարան։ Վերջին բառերը շատերի նման ես էլ ամեն անգամ արտասանում եմ խոր ակնածանքով ու մանավանդ՝ հպարտությամբ, որովհետեւ ժամանակին երջանկություն եմ ունեցել նրա մի համեստ սանը լինելու... Ավելի քան երկու եւ կես տասնամյակ է անցել ավարտելուս օրից, սակայն ինձ միշտ զգացել եմ համալսարանական, եւ կարծում եմ, որ դա՝ այդ կոչումն ու կապվածությունը, ամբողջ կյանքի համար է։ Ապրելով ոչ Երեւանում եւ պարբերաբար առիթ ունենալով գալ մայրաքաղաք, մինչեւ այժմ էլ տարին գոնե մեկ-երկու անգամ այցելում եմ հարազատ բուհը, առանց որեւէ մեկին խանգարելու անցնում նրա միջանցքներով։ Հատկապես առաջին տարիներին նաեւ հանդիպում էի բանասիրականի մեր սիրած դասախոսներին՝ անվանի եւ հոգով մեծ մարդկանց, որոնցից հիմա քչերն են մնացել։

Օրերս Երեւանում էի, եւ քայլերս կրկին տարան դեպի հարազատ օջախ։ Առաջին օրվա զգացումներով բարձրացա կենտրոնական մասնաշենքի դրսի աստիճաններով, մտա ներս եւ...ինձ կանգնեցրին։ «Ներեցեք, դուք աշխատո՞ղ եք», քաղաքավարի, բայց պահանջկոտ հարցրեց մուտքի մոտ կանգնած երիտասարդը։ Գրված ու դռան ապակուն էլ փակցված էր, որ համալսարան մուտքը վկայականներով է։ Ինձ ներս չթողին, եւ ես անակնկալից շփոթված, հանիրավի մերժվածի ու վիրավորվածի զգացողությամբ դանդաղ հեռացա...

Անշուշտ, ես հասկանում ու հարգում եմ կարգուկանոնի պահանջները, որոնք նոր չեն, միայն համալսարանում չեն եւ գուցե բխում են որեւէ անհրաժեշտությունից։ Սակայն որպես այդ հոգեւոր մոր տասնյակ հազարավոր զավակներից մեկը՝ ուզում եմ խնդրանքս հասնի մայր բուհի ղեկավարությանը, որ այդպես ակնածալից եկողի առջեւ դուռը շրխկալով չփակվի։ Ախր Երեւանի համալսարանը սոսկ ինչ-որ հիմնարկ չէ, այլ ազգային այնպիսի արժեք, որը, ի՞նչ կա որ, կարող է այս կամ այն դեպքում հետաքրքրել հայ մարդուն։ Առավել եւս՝ իր շրջանավարտին, համալսարանականին, որի հարցում «նախկին» հասկացությունը եւս ընդունելի չէ։ Հավատացած եմ, որ բարի կամքի դեպքում հարցի ինչ-որ միջանկյալ լուծում կարելի է գտնել, լինի վկայականի, թե մեկ այլ տարբերակով։ Իսկ կարգուկանոնին հետեւելը թող լինի բուհի պատերից ներս։ Դա բնավ էլ չի նշանակի, թե մեկեն բոլորը կլցվեն այնտեղ կամ եկողը երկար ու անգործ կթափառի նրա միջանցքներում։

Խնդրում եմ, համալսարան-տաճարի դուռը ուխտավորիս առջեւ մի՛ փակեք։

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ
Համալսարանի շրջանավարտ

ՄԵԾԱՐՄԱՆ ԵՐԵԿՈ
նվիրված
ՋԻՎԱՆ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆԻ
ծննդյան 70-ամյակին

Տեղի կունենա 2003 թ. հոկտեմբերի 31-ին, ժամը 18.00-ին, Թեքեյան կենտրոնում։

Մուտքը հրավիրատոմսերով։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԵՔԵՅԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԹ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ՝
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Լրագրողների սենեակ / հեռ. 581841
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Apple Macintosh համակարգչային շարուածը «Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի։
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

Ավտոբուսների քանակի ավելացմամբ միկրոավտոբուսների թիվը կնվազի

Իսկ մինչ այդ իրականացվում են ժամանակավոր միջոցառումներ

Քաղաքային տնտեսության թերեւս ամենաշահութաբեր եւ ամենախոցելի ոլորտներից է տրանսպորտը: Ոչ ոք չի կարող ասել, թե ինչ հարաբերակցության մեջ են ստվերային եւ օրինական շրջանառությունները այստեղ: Մի տեսակ խաղաղ համակերպվածություն է թագավորում՝ ուղեւորները լռությամբ հանդուրժում են միկրոավտոբուսների խրոնիկական ուշացումները օրվա որոշակի ժամերի, իրենց ճզմված ու նվաստացած վիճակը գերբեռնված փոխադրամիջոցում, վարորդներն անխոս վճարում են ինքնակոչ թեւկապավորներին, ծախերթուղայինները վստահորեն ելումուտ են անում երթուղիներում:

Շատ խնդիրների հետ քաղաքային տրանսպորտը կարգի բերելու խնդիրն էլ վաղուց հասունացել է: Միկրոավտոբուսների առատությունից շնչահեղձ եղող մայրաքաղաքը բեռնաթափելու համար, այսպես ասած, ավտոբուսային ծրագիր է իրականացվում: Անցած տարի Լիոնից առաքված 10 ավտոբուսներ լրացրել են թիվ 1 երթուղին, եւս 12 ավտոբուսներ առաջիկա շաբաթ կմտնեն երթուղի: Թե հեռանկարում երբ, կոնկրետ ինչ ժամանակաշրջանում եւ քանի ավտոբուս հնարավոր կլինի հայթայթել, պարզ չէ:

Հավանաբար նոյեմբերին Երեւան կժամանեն լիոնցի տրանսպորտայինները եւ պայմանավորվածությունները ավելի կոնկրետ կդառնան: Ի դեպ, անցած տարի պայմանագիր էր կնքվել նաեւ Մինսկի ավտոգործարանի հետ՝ 7 ավտոբուս գնելու վերաբերյալ: Սակայն, ինչպես եւ ենթադրելի էր, մեր տրանսպորտայինների ֆինանսական կարողություններն ու ցանկությունները չհամապատասխանեցին (Լիոնի ավտոբուսները ձեռք են բերվել խորհրդանշական գներով): Խնդիրը կրկին բարձրացվել է վերջերս Երեւանում կայացած հայ-բելառուսական հանձնաժողովի նիստում, եւ որոշվել է կրկին փորձել համագործակցությունը՝ նույնիսկ համատեղ ձեռնարկություն ստեղծելու կտրվածքով:

Երթուղիները կանոնակարգելու համար առայժմ իրականացվում են ժամանակավոր, սրբագրական բնույթի միջոցառումներ, քանի որ, ի վերջո, քաղաքային տրանսպորտի հեռանկարն այլ կերպարանք է ունենալու: Հենց այդ միջոցառումներին էր նվիրված քաղաքապետարանում ամեն երկուշաբթի կազմակերպվող հանդիպումը լրագրողների հետ: Քաղաքապետարանի տրանսպորտի վարչության պետ Արեգ Բարսեղյանը տեղեկացրեց, որ վերջին 20 օրում ոստիկանության, պետավտոտեսչության եւ թաղապետարանների հետ անցկացվել է ավտոկայանատեղերի գույքագրում: Նպատակը երթեւեկելի մասերում կայանումները բացառելն է, եւ դրանք փոքրիկ, առանձնացված հատվածներում՝ «գրպանիկներում» տեղակայելը, նաեւ ապօրինի կարմիրթեւկապավորներին (որոնք գրավել են փողոցների երթեւեկելի մասերը) դուրս մղելը: 166 ավտոկայանատեղ է ուսումնասիրվել:

«Ազգի» հարցին, թե գույքագրումների ընթացքում հաջողվե՞լ է պարզել, թե ապօրինի կայանումների բիզնեսով զբաղվողների ի՞նչ թիվ է գործում Երեւանում, եւ ո՞ւմ են նրանք ներկայացնում, վարչության պետը դժվարացավ պատասխանել: Ինչեւէ, սպասվում է, որ առաջիկա շաբաթվա ընթացքում պետավտոտեսուչները, տեղական կառույցների հետ վերահսկողական արշավ կսկսեն կայանատեղերի վրա: Թե որքանով կհաջողվի խնդիրը լուծել եւ չի՞ արժանանա փողոցային առեւտուրը վերացնելու ձեռնարկի ճակատագրին, վաղ թե ուշ կիմանանք:

Ի դեպ, «գրպանիկային» կայանատեղերի ներդրումը տրանսպորտային միջավայր, նույնպես մասնավոր լուծում է: Հայտնի չէ երբ, դրանք էլ, ըստ Ա. Բարսեղյանի, փոխարինվելու են բազմահարկ փակ կառույցներով՝ parking-ներով, որոնք կտեղավորվեն տրանսպորտային մեծ հոսքերով թաղամասերում:

Առավել լուրջ է միկրոավտոբուսային «թեմատիկան»: Միկրոավտոբուսներն այնքան շատ են (միայն օրինական տնտեսվարողները՝ 2540), որ փողոցների թողունակության հնարավորությունները մի քանի անգամ գերազանցվում են: Որոշ երթուղիներում յուրաքանչյուր 10 վայրկյանը մեկ միկրոավտոբուս է շարժվում: Իբրեւ ընդհանրական ախտանիշ, բազում երթուղիներում (Նորքի զանգվածներ՝ թիվ 91 երթուղային, Խարբերդ՝ թիվ 105) առավոտյան եւ երեկոյան՝ այսպես ասած, «պիկ» ժամերին միկրոավտոբուսների թիվը խիստ անբավարար է: Նորքի զանգվածներում դրանց քանակի ավելացումը պատկերը չի փոխել: «Եվ այդպես էլ կլինի, քանի դեռ այդ հատվածները չեն համալրել մեծ տարողունակությամբ փոխադրամիջոցները՝ ավտոբուսները», ասում է Ա. Բարսեղյանը: Աստիճանաբար, ավտոբուսների քանակի ավելացմամբ կկրճատվի նաեւ միկրոավտոբուսների թիվը՝ սա է լինելու տրանսպորտային քաղաքականության գերականը:

Վարչության պետի կարծիքով, տրանսպորտային ռեֆորմը վարորդների գործազրկության ալիք չի բարձրացնի: Ծրագրվում է, որ նրանց մի մասը կտեղավորվի հենց նոր ավտոբուսներում (այստեղ երկհերթ աշխատանք է նախատեսվում): Տրանսպորտային համակարգում աշխատելու թույլտվությամբ վարորդների մեծ դեֆիցիտ կա հիմա Երեւանում, այնինչ մի խումբ էլ կա, որ փաստորեն անօրինական է գործում, եւ մեխանիկորեն դուրս կմղվի:

Իսկ այն հարցին, թե մտավախություն չկա՞ արդյոք, որ միկրոավտոբուսների թվի թեկուզ աստիճանաբար կրճատումը կարող է հանգեցնել բավական ազդեցիկ գծի տերերի դժգոհությանն ու ճնշումներին, Ա. Բարսեղյանը պատասխանեց. «Երեւանի քաղաքապետարանը որոշումներ կայացնելիս ճնշումներով չի առաջնորդվում»:

Մեր կողմից ասենք, որ կրքերի հնարավոր բորբոքումները հետագայում կանխելու համար, կարելի էր, թերեւս հիմիկվանից նախազգուշացնել գծի տերերին, որոշակի ժամկետներում որոշակի քանակի միկրոավտոբուսների թվի աստիճանաբար կրճատումներ անել՝ ավտոբուսների նոր խմբաքանակներ Երեւանի փողոցներում հայտնվելուց շատ ու շատ առաջ:

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Երթուղային նոր ցանցը կմշակվի 2004 թ.

Երեւանի ողջ տարածքում ուղեւորահոսքերի ուսումնասիրությունները կսկսվեն գալիք տարում: Միայն դրանց հիման վրա է հնարավոր կազմել քաղաքի երթուղային նոր քարտեզը, ինչի կարիքը վաղուց կա: Խնդրի պատշաճ լուծումները, ինչպես օրինակ, միկրոավտոբուսների թվի կրճատումը, առայժմ բացառվում են, քանի որ միկրոավտոբուսային կազմակերպությունների աշխատանքային պայմանագրերի ժամկետը լրանում է միայն 2005 թ. մարտին:

Համենայն դեպս, քաղաքապետարանի տրանսպորտի վարչության պետի տեղեկացմամբ, հաջորդ մրցույթները կանցկացվեն նոր երթուղային ցանցի հենքի վրա: Այս աշխատանքում քաղաքապետարանին օգնում է շվեդական խորհրդատվական մի կազմակերպություն: Որոշակի սրբագրումներ են արվելու նաեւ մրցութակարգում: Հին կարգը, օրինակ, չի նշում երթուղին այս կամ այն կազմակերպությունից հետ վերցնելու մեխանիզմը, կամ թե ինչ անել այն դեպքում, երբ ֆիրման իր տրանսպորտային միջոցներից մեկը կամ մի քանիսը օտարում է, այսինքն՝ չի մասնանշվում նաեւ համալրումների կարգը: Կ. Դ.

ՆՈՐ ՆՈՐՔ

Դպրոցի շենքը -դարձել է կռվախնձոր

Բնակիչների, «Օրինաց երկրի» եւ եկեղեցու միջեւ...

«Խորհրդարանական շաբաթ» հաղորդման հոկտեմբերի 17-ի թողարկման ժամանակ «Օրինաց երկիր» կուսակցության ներկայացուցիչը հայտարարել է, թե Նոր Նորքի Գարեգին Սունդուկյանի անվան դպրոցը, որն, ի դեպ, համայնքի միակ դպրոցն է եւ օպտիմալացման ծրագրի համաձայն փակվել է, պետք է դառնա «Հայորդաց տուն» կրթօջախ: Հասկանալի է, որ խոսքը հանրակրթական դպրոցի մասին չէ: Մինչդեռ «Օրինաց երկիրը» Նոր Նորքի բնակիչներին հավաստիացրել է, որ խիստ անհանգստացած է դպրոցի ճակատագրով: Իրականում թե «ՕԵ»-ն, թե մյուսները ընդամենը տպավորություն են ստեղծել՝ հանգստացնելով խնդրի լուծմամբ մտահոգված բնակիչներին: Ահա թե ինչու եթերից հնչած խոսքերը սաստիկ զայրացրել են նրանց եւ ստիպել նամակով դիմել բոլոր քաղաքական կազմակերպություններին, կրթության ու գիտության ոլորտը տնօրինող պաշտոնյաներին, լրատվամիջոցներին՝ իրենց սատարելու եւ դպրոցը հանրակրթականի կարգավիճակով թողնելու խնդրանքով:

Նամակում նշվում է, որ դպրոցի յուրահատուկ դիրքը շատերին է հրապուրում: Այդ իսկ պատճառով դպրոցը սեփականացնել ցանկացողների թիվը շատ է մեծացել, իսկ եկեղեցուն հանձնելու մտադրության մասին միայն օրերս է հայտարարվել՝ շահարկելով Գարեգին Բ-ի անունը: Նոր Նորքի բնակիչները չեն ուզում հավատալ, որ Վեհափառը համաձայն է հանրակրթական դպրոցը փակելու մտքին:

Դպրոցի կազմկոմիտեն պահանջում է, որ դպրոցը գործի հանրակրթականի կարգավիճակով, Երեւանի քաղաքապետարանի կրթության վարչության ցանցում եւ ստանա հայագիտական թեքում, ինչը հավանության է արժանացրել նաեւ կառավարությունը: Հիշյալ պահանջը չիրականանալու դեպքում նրանք անպայման կդիմեն դատարան եւ եվրոպական ատյաններ:

Ռ. Պ.

«Նորք-Մարաշ» բժշկական կենտրոն-10

«Նորք-Մարաշը»՝ սրտաբուժության արդիական մեթոդներ ներդնող

Արդեն մեկ տասնամյակ «Նորք-Մարաշ» բժշկական կենտրոնում կիրառվում են սրտաբանության ներսրտային ախտորոշման այնպիսի մեթոդներ, ինչպես նորածինների նախասրտի միջնապատի պատռման գործողությունը, թոքային զարկերակի փականի շտկումը (բալոնային դիլատացիա):

Երկու տարի առաջ բժշկուհի Արմինե Զարաեյանը Հունաստանում վերապատրաստվելուց հետո իր ուսուցիչ հույն բժիշկ Տամոպոուլոս Վասիլիոսի հետ «Նորք-Մարաշ» կենտրոնում 4 երեխայի կատարել է բաց զարկերակային ծորանի փակում:

Սրտի մի շարք բնածին արատների վիրաբուժական շտկման (ներսրտային անատոմիկական շտկում) դեպքում ժամանակի ընթացքում կարող են ի հայտ գալ ոչ նորմալ երեւույթներ՝ հետագայում լրացուցիչ բուժում պահանջող: Մինչեւ վերջերս նման բուժումը ՆՄԲԿ-ում կատարվում էր կրկնակի վիրահատությամբ: Նոր տեխնոլոգիաների զարգացմանը զուգընթաց հատուկ սարքերի օգնությամբ առաջադեմ երկրներում արդեն տարիներ ի վեր կիրառվում են բուժական ներսրտային-ինտերվենցիոն մեթոդներ:

ՆՄԲԿ մանկական սրտաբանական կլինիկայում նախկինում հետազոտված եւ վիրահատված երեխաներից առանձնացվել էին այնպիսի հիվանդներ, որոնց կարելի էր բուժել ինտերվենցիոն-կաթետերային եղանակով: Հոկտեմբերի 13-17-ը ԱՄՆ Վաշինգտոնի նահանգի Սփոքեյնի «Secret Heart» բժշկական կենտրոնի մանկական սրտաբանության բաժանմունքի ղեկավար, բժիշկ-սրտաբան Հրայր Կարապետյանն իր որդու՝ ներսրտային հետազոտությունների բուժման եւ ախտորոշման գծով մասնագետ, ինտերվենցիոն սրտաբան Կառլ Կարապետյանի հետ «Նորք-Մարաշ» բժշկական կենտրոնում սրտի բնածին արատ ունեցող երեխաներին ենթարկեց ներսրտային բուժման, որը սրտային ավանդական վիրահատության այլընտրանքային եղանակ է, երբ միջամտությունը կատարվում է առանց կրծքավանդակի բացման: Ամերիկահայ բժիշկների մեկշաբաթյա այցի ընթացքում հետազոտվեցին նախապես ախտորոշված 55-60 հիվանդներ, որոնցից բուժում ստացավ 4 ամսականից մինչեւ 16 տարեկան 15 երեխա: Այս երեխաները մշտապես գտնվում են մանկական կլինիկայի պարբերական հսկողության տակ:

Բուժման այս մեթոդի առավելությունն այն է, որ հիվանդը մեկ օր անց վերադառնում է տուն, արագ է ապաքինվում, անհրաժեշտության դեպքում առանց հիվանդին վնաս պատճառելու կարելի է կրկնել նույն մեթոդը, չկան տարիքային, ժամանակային սահմանափակումներ:

ՆՄԲԿ մանկական կլինիկայի մշտական սրտաբան-խորհրդատու Հրայր Կարապետյանն արդեն 10 տարի իր մասնագիտական օգնությունն է տրամադրում կենտրոնին: Հրայր Կարապետյանի բժշկական նորագույն մեթոդների կիրառման անցած շաբաթաշրջանը լուրջ վերապատրաստման փորձառություն եղավ բուժական գործողություններին մասնակից մանկական կլինիկայի ինվազիվ սրտաբաններ Կարեն Քուրդովի եւ Հովհաննես Զոհրաբյանի համար: Սարքավորումների առկայության պարագայում նրանք ինքնուրույն միջամտություններ կատարելու հնարավորություն կունենան Երեւանում: Ամերիկահայ բժիշկների օգտագործած հատուկ սարքավորումները (ստենտներ, կաթետերներ) մեկանգամյա օգտագործման թանկ սարքեր են (700 դոլարից 3.500 դոլար արժողությամբ)՝ որպես նվիրատվություն արված ամերիկյան հայտնի ֆիրմաներից:

Ձախից Հրայր Կարապետյանը Կարեն Քուրդովի հետ:

Երեւույթը նաեւ հիշյալ ֆիրմաների ուշադրությունը Հայաստանի վրա գրավելու փորձ է, իբրեւ մի երկրի, որտեղ զարգացած են մանկական սրտաբանությունը եւ սրտավիրաբուժությունը, որը կարող է լինել սպառող շուկա, իսկ այս պարագայում հնարավոր է ակնկալել գնային որոշակի զեղչեր: ՆՄԲԿ-ում հնարավորություն կտրվի մատչելի բուժում ստանալ ոչ միայն մեր հայրենակիցներին, այլեւ Անդրկովկասի եւ Մերձավոր Արեւելքի, այլ երկրների հիվանդներին եւս, որովհետեւ Հայաստանի սրտաբանական եւ սրտավիրաբուժության այս կենտրոնն իր մասնագիտական պատրաստվածությամբ փաստորեն առաջարկում է ներկայում գոյություն ունեցող սրտաբուժության բոլոր հնարավոր մեթոդները:

Բժիշկները գտնում են, որ այս երեւույթն ունի բարոյական կողմ եւս: Գոյություն ունեցող բուժման ավելի արդյունավետ մեթոդի փոխարեն (բավականին թանկ, մի քանի հազար դոլար արժողությամբ), երբ երեխայի ծնողին առաջարկվում է մեկ այլ բուժում, թեկուզ անվճար վիրահատությամբ, ծնողը կարող է ստանալ բարոյական եւ հոգեբանական լուրջ հարվածներ: Ու դարձյալ դեմ ենք առնում ֆինանսական պատին: Ուստի եւ արդյունավետ լուծման համար առաջարկվում է խնդիրը պետական հոգածության դաշտ տեղափոխել: Իհարկե, փաստ է, որ այս հարցը լուծելի է նաեւ գործարար աշխարհի մարդկանց միջամտությամբ, երբ նրանք իրենց ֆինանսական հնարավորությունները տրամադրեն: Դրսի համապատասխան ֆիրմաների հետ համագործակցության շնորհիվ կարելի է ձեռք բերել թեկուզ ոչ մեծ քանակությամբ, բայց զեղչ գներով վերոհիշյալ սարքավորումները եւ տրամադրել բժշկական կենտրոնին: Ավելի մեծ բավարարում (հոգեկան եւ բարոյական), քան հիվանդ երեխաներին օգնելը, հնարավո՞ր է արդյոք:

Նույն նպատակով կենտրոնի բժիշկներն ամերիկահայ իրենց գործընկերների հետ ծրագրում են արդյունավետ համագործակցություն արտերկրի այդ ֆիրմաների եւ արտադրողների հետ: Սարքավորումների ձեռքբերումը կենտրոնին հնարավորություն կտա իր հիվանդներին առաջարկելու բուժման նորագույն մեթոդների լիակատար ցանկը:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

Պետական շինարարություն

Կոալիցիան երաշխավորո՞ւմ է, որ թափուր պաշտոններ են առաջանալու

Հայեցողական պաշտոնների կուսակցականացումը պետական անվտանգության խնդիր է

Արմեն Դարբինյանի ղեկավարած կառավարության պատմությունը, ինչպես երեւում է, կոալիցիայի անդամ կուսակցությունները լավ չեն յուրացրել: Ու հիմա ձեռք ու ոտքով նույն ցեխն են իրենց նետում: Այստեղ են ասել՝ տեսնում ես մարդն իր հետեւից է ընկել, ծեծի մի տուր, թող ինքն իր «հերն անիծի»:

Երբ Դարբինյանն իր կառավարության կազմն էր որոշում, շրջանառության մեջ դրեց մի «սկզբունք», թե ինքը պրոֆեսիոնալների, ավելի ճիշտ՝ արհեստավարժների կառավարություն է ձեւավորելու: Այդպես էլ արեց իբր թե: Սակայն ոչ մի պրոֆեսիոնալ նախարար էլ չունեցանք, իսկ կառավարությունը ձեւավորվեց այնպես, ինչպես ընդունված է Հայաստանում: Արհեստավարժների կառավարությունը ձախողվեց նախորդ բոլոր կառավարությունների նման եւ պատճառն այն էր, որ պարզապես անհնար էր ձեւավորել այդպիսի կառավարություն այն շատ պարզ պատճառով, որ որեւէ իրավական կարգավորում, ասենք, նախարարների նշանակման ոլորտում, բացի սահմանադրության շատ ընդհանուր հասկացություններից, գոյություն չունի:

Մեր ժամանակների կառավարությունն, իհարկե, կոալիցիոն համարել չես կարող, ինչպես որ մշակութաբան կամ մշակույթի մարդ չես կարող համարել, օրինակ, նախարար Թամար Պողոսյանին: Սակայն այդ հայեցողական պաշտոնները եթե անգամ այդպիսին էլ չեն, ամեն կերպ կոալիցիայի անդամ կուսակցությունները համոզում են, թե ուզում են պրոֆեսիոնալիզմի հիմքերով զբաղեցնել: Այս սկզբունքը համոզիչ է ճիշտ այնքան, որքան համոզիչ էր Արմեն Դարբինյանն իր համոզմունքներով:

2001 թ. դեկտեմբերին ընդունված «Քաղաքացիական ծառայության մասին» օրենքը թերեւս միակն է որպես այդպիսին, որը որոշակի կարգավորում է տալիս կադրային քաղաքականության ոլորտի համար: Ըստ այդ օրենքի քաղաքական են ՀՀ նախագահի, վարչապետի, ԱԺ պատգամավորների, նախարարների պաշտոնները, իսկ հայեցողական՝ ՀՀ նախագահի եւ կառավարության աշխատակազմերի ղեկավարների, նախարարների տեղակալների, խորհրդականների, մամլո քարտուղարների, օգնականների, գործավարների, ռեֆերենտների, մարզպետների (Երեւանի քաղաքապետի), նրանց տեղակալների, կառավարությանն առընթեր պետական կառավարման մարմինների ղեկավարների պաշտոնները (հոդված 3, կետ 3):

Եթե ուշադրություն ենք դարձնում այդ օրենքով քաղաքական եւ հայեցողական պաշտոնների բնութագրմանը հատկապես նրանց լիազորությունների կտրվածքով, որեւէ էական տարբերություն չենք տեսնում: Օրենքը նույն կերպ չի կոնկրետացնում նրանց նշանակման կամ ընտրության կարգը: Դրանք նրա խնդիրների մեջ պարզապես չեն մտնում: Սակայն դա նշանակում է, որ որեւէ կարգ կամ կարգավորվածության ենթարկված չէ, թե ինչպես են հայեցողական պաշտոններն զբաղեցվում, ինչպես նաեւ չի խոսում նրանց պրոֆեսիոնալիզմի առաջնահերթության մասին, որքան էլ կոալիցիայի անդամ կուսակցությունների այս կամ այն ներկայացուցիչը ողջ կոկորդով բղավի, թե իրենք հայեցողական պաշտոններին տեսնելու են միայն պրոֆեսիոնալների:

Եթե քաղաքականի դեպքում գործ ունենք ուղղակի ընտրությամբ կամ նշանակմամբ պաշտոնների զբաղեցման կարգի հետ, իսկ քաղաքացիական ծառայողների մասով այդ հարցերը կարգավորվում են «Քաղաքացիական ծառայության մասին» օրենքով, ապա հայեցողական պաշտոնների մասով որեւէ օրենք գոյություն չունի, թերեւս բացի աշխատանքային օրենսգրքի սահմանած ընդհանուր հասկացություններից: Դրա պատճառով էր, որ ժամանակին, օրինակ, առողջապահության փոխնախարար Արսակ Զեյնալյանը նույնիսկ դատական կարգով չկարողացավ հասնել աշխատանքից իրեն հեռացման հիմնավորվածության բացահայտմանը: Այստեղից կարելի է եզրակացնել, որ հայեցողական պաշտոններ զբաղեցնողները ամենաանպաշտպան շերտն են պետական կառավարման համակարգում: Այսինքն կոալիցիոն իշխանության կուսակցությունների աչքերը հենց այդ անպաշտպան պաշտոնյաների աթոռների վրա են:

Հաշվի առնենք, որ հայեցողական բոլոր պաշտոններում կենդանի աշխատողներ կան, եւ տարվող «բազարները» ուղղակիորեն հենց նրանց են վերաբերում: Ով կարող է նրան կամ հասարակության յուրաքանչյուր անհատի համոզել, որ այս կամ այն կուսակցությունից նոր նշանակվողն ավելի պրոֆեսիոնալ է, քան գործողը: Կա՞ն պրոֆեսիոնալիզմը որոշելու չափորոշիչներ, ինչպես, ասենք, քաղաքացիական ծառայության համակարգում է: Եթե կան, ապա ինչո՞ւ հասարակությունը տեղյակ չէ եւ ինչու չի մասնակցում նրանց ընտրությանը: Եթե խոսքը վերաբերում է նույն չափորոշիչներին, որոնք գործում են քաղաքացիական ծառայության համակարգում, ապա ինչու ավելորդ պաշտոնների խմբերի մասին խոսել. շատ ավելի կարճ ճանապարհ գոյություն ունի. այդ պաշտոնները մտցնել քաղաքացիական ծառայության անվանացանկ: Այ այդ ժամանակ կարելի է խոսել պրոֆեսիոնալիզմի մասին: Հակառակ դեպքում գործ ունենք ոչ միայն հասարակ մոլոռության մեջ գցելու քաղաքականության հետ, այլեւ եղած համակարգն էլ քարուքանդ անելու: Որովհետեւ անհիմն խոսել հայեցողական պաշտոնները պրոֆեսիոնալիզմի հիմքերով լրացնելու մասին, նշանակում է ուղղակի աղավաղել քաղաքացիական ծառայության էությունը: Ի վերջո վերջինս է համարվում մասնագիտական, կրկնում ենք՝ մասնագիտական գործունեություն պետական կառավարման մարմիններում, այն էլ քաղաքական ուժերի հարաբերակցության փոփոխություններից անկախ:

Դա իր հերթին: Մյուս կողմից կոալիցիոն իշխանության ներկայացուցիչները ամեն կերպ համոզում են, թե նոր նշանակումներ սպասվում են միայն թափուր տեղեր առաջանալու դեպքում: Հարց է առաջանում՝ ինչպե՞ս կարող է որեւէ մեկը խոսել թափուր տեղեր առաջանալու մասին, եթե նախօրոք դրանք չեն պլանավորվում: Եթե կուսակցությունները հույսերը դրել են ինքնակամ պաշտոններից հեռացողների վրա, ապա կարող են մինչեւ հաջորդ խորհրդարանական ընտրություններ սպասողների դերում մնալ: Որովհետեւ ինքնակամ հեռացողները մեծ տոկոս կազմել չեն կարող եւ հազիվ թե դրանց համար քաղաքական այդպիսի ծանր անզիջում բանակցություններ տարվեին եւ խոսվեր ընդհանուր փոփոխությունների մասին: Գուցե էլի հենց այդ հիմքերով էլ հայեցողական պաշտոններում համատարած թափուր տեղեր առաջանան: Սակայն դա արդեն այլ, տիպիկ հայկական երեւույթ կլինի: Որովհետեւ բոլորս էլ լավ գիտենք, թե ինչպես են մարդիկ աշխատանքից հեռանալու դիմում գրում, կամ ինչպես են նրանց վերադասները դա բացատրում. «Ինքն է դիմում գրել»: Այնպես որ կոալիցիայի համար այդքան էլ դժվար չէ թափուր տեղեր առաջացնել հայեցողական պաշտոններում: Իսկ դա ուղղակիորեն հակասում է նրանց որդեգրած պետական կառավարման համակարգի կայունության մասին հայտարարություններին:

Եվ, ի վերջո, երբ խոսում ենք պրոֆեսիոնալիզմի ճանապարհով կուսակցականներով հայեցողական պաշտոնների զբաղեցման մասին, վտանգավոր հակասությունների մեջ ենք ընկնում: Եթե կուսակցություններն են դրանք զբաղեցնելու, եւ իրենք են որոշելու ում են այնտեղ տեսնում, ապա պրոֆեսիոնալիզմս ո՞րն է, եթե պրոֆեսիոնալիզմից ենք խոսում, ապա ի՞նչ գործ ունի այստեղ պաշտոնների կուսակցականացումը: Հայեցողական պաշտոնները իրականում կայուն, մասնագիտական գործունեություն պահանջող տեղեր են, որոնք ուղղված պետք է լինեն ոչ թե կուսակցությունների, այլ պետության շահերին: Կարծում ենք, կարիք չկա բացատրելու, թե ինչ կարող է արժենալ պետության անվտանգության համար պետական այդ պաշտոնների կուսակցականացվածությունը առանց որոշակի չափորոշիչների:

Ընդհանրապես եվրոպական երկրներում այս կարգի պաշտոններից իշխանություն ունեցող կուսակցությունները փորձում են խուսափել՝ դրանք թողնելով ընդդիմադիր կամ ուղղակի խորհրդարան չմտած, չեզոք կուսակցություններին: Դրանով նրանք այդ կուսակցություններին հնարավորություն են տալիս մասնակցելու պետական գործունեությանը: Բայց ամենահետաքրքրականն այն է, որ առաջնահերթությունը նրանք տալիս են քաղաքացիական ծառայության փորձառություն, ստաժ ունեցողներին: Այսինքն գործում են որոշակի չափորոշիչներ, եւ նրանք հիմքեր ունեն խոսելու հայեցողական պաշտոնների պրոֆեսիոնալիզմի մասին:

ԳՈՌ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

Միջազգային կոնգրեսը կհրավիրվի ՀՀ ՍԴ-ի առաջարկած թեմայով

2000 թվականին, երբ դեռ Հայաստանը Եվրախորհրդի անդամ չէր, ՀՀ Սահմանադրական դատարանը, որ 1997 թվականից դիտորդ անդամ էր, ընտրվեց Եվրոպական երկրների սահմանադրական դատարանների միջազգային կոնֆերանսի լիիրավ անդամ: Իր նախադեպը չունեցող այդ փաստին այն ժամանակ յուրահատուկ գնահատական տվեց Ֆրանսիայի Սահմանադրական խորհրդի նախագահ պարոն Գենան. «Հայաստանի սահմանադրական դատարանն արդեն կայացած ինստիտուտ է, եւ նման բացառությամբ կոնֆերանսի լիիրավ անդամ նրա դառնալը ապացուցվել է եվրոպական այս խոշոր կառույցին իր գործուն մասնակցությամբ, իր ակտիվությամբ եւ բազում հետաքրքիր իրատեսական առաջարկներով»:

Երեք տարի առաջ արված այդ վստահությունն ամրապնդվեց եւս մեկ փաստով՝ հոկտեմբերի 10-18-ը Նիկոսիայում կայացած հիշյալ կառույցի 13-րդ նախապատրաստական կոնֆերանսում 2005 թվականի մայիսին հրավիրվելիք կոնգրեսի քննարկման համար ընտրվեց հենց ՀՀ ՍԴ-ի նախագահ Գագիկ Հարությունյանի առաջարկած «Մարդու իրավունքների սահմանափակման գնահատման չափանիշները սահմանադրական արդարադատության պրակտիկայում» թեման: Եվ դա այն դեպքում, երբ նախկին թեմաները հիմնականում առաջադրել են եվրոպական ավանդական մասնակից երկրները՝ Գերմանիան, Ֆրանսիան, Իտալիան: Քվեարկությամբ եւ մասնակիցների 2/3-ի ձայնով ընտրվող թեմաների մեջ ՀՀ ՍԴ-ի կողմից վերը նշված առաջարկը ընդունվեց որպես ամենաարդիական ու հրատապ քննության առնելիք թեմա: Սա նաեւ ապացույց է, որ եվրոպական երկրների հարաբերություններում ՀՀ ՍԴ-ն ո՛չ միայն սոսկ կոնֆերանսի մասնակցի, այլեւ հարաբերությունների լիարժեք եւ իրավահավասար սուբյեկտի դեր է կատարում: Այլեւս մեր երկրի համար նախընտրելի մի իրավիճակ է, երբ եվրոպական այդ հեղինակավոր կառույցի հետագա գործունեության եւ զարգացման կողմնորոշիչները ընդունվում-ճանաչվում են նաեւ ՀՀ ՍԴ-ի ներկայացրած մոտեցումներից ելնելով:

Օրերս Կիպրոսից վերադարձած Գ. Հարությունյանի հետ այս թեմաների շուրջ զրուցելու առիթով էլ մեր թղթակիցը հանդիպեց նրան:

- Այս անգամ օրակարգային էր հիմնականում երկու հարց՝ կոնֆերանսի լիիրավ անդամ ընդունելու վերաբերյալ նոր անդամների դիմումների քննարկումը եւ 2005 թ. կայանալիք կոնգրեսի թեմայի ընտրությունը: 13-րդ կոնգրեսին մասնակցում էին Եվրոպայի 26 երկրների ՍԴ-ների նախագահներ եւ դատարանների պատվիրակություններ, ինչպես նաեւ դիտորդ-անդամ մի շարք երկրների ներկայացուցիչներ եւ հրավիրյալներ եվրոպական տարբեր կառույցներից:

Առավել լուրջ քննարկման առարկան 2005 թ. կոնգրեսի թեմայի ընտրության հարցն էր, որովհետեւ այդ թեմայի ընտրությամբ ըստ էության որոշվում է պրոբլեմների այն հիմնական առաջնահերթությունը, որոնք տարբեր երկրներին մտահոգելուց զատ սահմանադրական արդարադատության հետագա զարգացման հիմնական ուղղությունն են մատնանշում: Այս պարագայում առավելապես կարեւորվում են թեմայի հրատապությունն ու առաջնահերթությունը ո՛չ միայն տեսական-մեթոդաբանական, այլեւ պրակտիկ խնդիրների լուծման առումով: Անշուշտ, հաշվի են առնվում սահմանադրական արդարադատության պրակտիկայում կուտակված հիմնահարցերը, ու թեման պիտի հրատապ լինի ե՛ւ նորանկախ երկրների, ե՛ւ դասական ժողովրդավարության երկրների համար:

Սովորաբար թեմաների քննարկումները շատ բուռն են անցնում, եւ յուրաքանչյուրը բազմաթիվ հիմնավորումներ է բերում՝ ապացուցելու իր ներկայացրած թեմայի հրատապությունը: Նախորդ կոնֆերանսը ներկայացրել էր չորս թեմա՝ ՍԴ-ների եւ եվրոպական ներազգային դատական մարմինների փոխհարաբերությունները, իրավահավասարության սկզբունքը սահմանադրական արդարադատության պրակտիկայում, մարդու արժանապատվությունը որպես հիմնարար իրավունքների աղբյուր, քաղաքացիների եւ մարդկանց ՍԴ դիմելու ինստիտուցիոնալ հիմնախնդիրները: Հնարավորություն կար նոր թեմաներ առաջադրելու, որոնք կընդգրկվեն ընդհանուր թեմատիկ ցանկում եւ նախորդ թեմաների հետ քննարկման առարկա կդառնան: Լրացուցիչ թեմաներ ներկայացվել էին ԳԴՀ Սահմանադրական դատարանից՝ «Ամուսնության եւ ընտանիքի սահմանադրական պաշտպանությունը», Իտալիայի ՍԴ-ից՝ «Մարդու արժանապատվությունը որպես մարդու հիմնարար իրավունք», Պորտուգալիայի ՍԴ-ից՝ «Փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության հիմնահարցեր»: Արեւելյան Եվրոպայի եւ նախկին Խորհրդային Միության երկրներից օրակարգում ընդգրկված թեմաների մեջ առանձնացվել էր միայն Հայաստանի ներկայացրած թեման՝ «Մարդու իրավունքների սահմանափակման գնահատման չափանիշները սահմանադրական արդարադատության պրակտիկայում»: Ես այս թվարկումն արեցի, որպեսզի հասկանալի դառնա թեմայի ընտրության կարեւորությունը: Հիմնական քննարկումները ընթացան նախկինում ներկայացված եւ լրացուցիչ առաջադրված թեմաների վերաբերյալ: Ռեյտինգային առաջին քվեարկությամբ մեր թեման հավաքեց 13 ձայն, Գերմանիայի առաջարկությունը ստացավ 6, Իտալիայինը՝ 7 ձայն:

- Ի՞նչն է հատկապես կարեւորվում Ձեր առաջադրած թեմայի մեջ:

- Այս թեման կարող է ընդգրկել սահմանադրականության զարգացման ներկայիս միտումները, սահմանադրական արդարադատությանը նոր հազարամյակում առաջադրված մարտահրավերները եւ կանխորոշել սահմանադրական արդարադատության հետագա զարգացման հիմնական միտումները: Այս առումով այն բացառիկ կարեւոր է կայացած ժողովրդավարության երկրների համար՝ կապված ահաբեկչության, արտակարգ իրավիճակներում մարդու իրավունքների սահմանափակումների եւ շատ այլ նոր իրողությունների հետ: Իսկ նորանկախ երկրների համար՝ կապված սահմանադրա-իրավական համակարգի բարեփոխումների կատարելագործման հիմնախնդիրների հետ: Վերջին հաշվով, ցանկացած ՍԴ, յուրաքանչյուր հարց լուծելիս, առաջին հերթին պետք է պատասխան տա, թե որքանո՞վ է երաշխավորում իրավունքի գերակայությունը: Նաեւ ա՛յս շրջանակներում է այս թեման բացառիկ կարեւորություն ստանում՝ հիրավի դառնալով ամենահրատապը վերը թվարկված եւ կոնֆերանսին ներկայացված շատ այլ թեմաների մեջ:

- Այդ թեման մեկ անգամ արդեն, այսպես ասած, իր փորձաշրջանն անցավ Ձեր կազմակերպած Երեւանյան միջազգային 8-րդ խորհրդաժողովում:

- Կոնֆերանսի անդամներից ոմանք այդ խորհրդաժողովի մասնակից էին, եւ նրանց համար ուղղակիորեն պարզ էր, որ ինչպես կուտակվել են լուրջ տեսամեթոդաբանական հիմնախնդիրներ, որ լուրջ առանձնահատկություններ կան տարբեր երկրների ՍԴ-ներում, եւ որ ժամանակն է վերացական մոտեցումներից անցնել չափանիշների հստակեցմանը, առանձնահատուկ մոտեցումների բացահայտմանը, միասնական դիրքորոշումների մշակմանը: Ահա ա՛յս պարագայում համաեվրոպական հարաբերությունների հարթության վրա այս թեմայի քննարկումը կողմնորոշիչ մեծ նշանակություն կունենա ո՛չ միայն արդարադատական պրակտիկայում, այլ նաեւ հենց օրինաստեղծ գործունեության մեջ ու նաեւ իրավակիրառական լայն պրակտիկայում:

Երբ Գերմանիայի եւ Իտալիայի ներկայացուցիչները պնդեցին իրենց թեմաների առաջնահերթությունը, որոշվեց այդ երկու թեման միավորել եւ Հայաստանի առաջարկած թեմայի հետ դնել քվեարկության: Մեր առաջադրած թեման հավաքեց 17, Իտալիայի եւ Գերմանիայի միացյալ թեման՝ 7 ձայն:

- Շարունակությունն ի՞նչ է լինելու:

- Շարունակությունն աշխատանքն է: Մասնակից բոլոր երկրները ընտրված թեմայի վերաբերյալ մինչեւ 2004 թ. նոյեմբերը պետք է ներկայացնեն իրենց ազգային զեկույցները, իսկ 2005 թ. մայիսի 10-20-ը կայանալիք կոնգրեսում կմշակվեն ու կամփոփվեն դրանք, եւ քննարկման արդյունքներով կգտնվեն չափանիշների եւ հիմնահարցի վերաբերյալ ընդհանուր կողմնորոշիչները: Գործնականում այս պրոբլեմն ըստ էության առաջիկա 5 տարիների համար դառնում է սահմանադրական արդարադատության գլխավոր հիմնահարցը:

Պապի ժառանգությունը

Գուին Դայերի հոդվածը քննություն է առնում, թե ինչ ժառանգություն էր ստացել Հռոմի պապը եւ ինչ է թողնում

«Կարծում էի, թե խաղաղության եւ ոչ թե սեռական էթիկայի մրցանակ է դա», բողոքարկելով Նոբելյան հանձնաժողովի ընտրությունը՝ ասել է Վատիկանում մի պաշտոնական անձնավորություն, նշելով, որ այդ մրցանակը Հռոմի պապ Հովհաննես Պողոս Բ-ին չի շնորհվել՝ հաշվի առնելով նրա ընդդիմությունը միասեռականների, վիժումների, հակաբեղմնավորման միջոցների եւ ընդհանրապես կին կղերականների նկատմամբ:

Սա ճիշտ կարող է լինել, բայց դրանով չէ, որ հիշվելու է պապագայում կաթոլիկ եկեղեցու առաջնորդը: Նա, իրոք, մահամերձ է: Պարկինսոնյան հիվանդությանը գումարվել է աղիքային քաղցկեղը, որը Վատիկանը չի ժխտել: Իսկ նոր ձեռնադրված 31 կարդինալներից մեկն անցյալ ամիս կտրուկ ասել է. «Պապը գտնվում է իր ճանապարհի ավարտին: Մեծ պատասխանատվություն է ընկած մեզ վրա»:

Քանի որ հնարավոր չի լինելու նրա մասին խիստ խոսքեր ասել մահվանից հետո, նրա գահակալության 25-ամյակի առթիվ փորձենք ավելի անկեղծորեն գնահատել նրա ազդեցությունը կաթոլիկ եկեղեցու վրա: Այդ ազդեցությունը հսկայական է եղել: Համարյա մենակ նա այդ հաստատությունից դուրս է մղել այն ամենը, ինչ մոդեռնիստական է եղել:

Քարոլ Վոյտիլայի (Պապի նախկին անունը) գահակալության նախօրյակին (1978 թ.) կաթոլիկ եկեղեցին գտնվում էր խոստումնալից եւ լուրջ վերափոխումների շեմին: 16-րդ դարում սկսած եւ 19-րդում վերահաստատված խիստ կենտրոնացված կառավարության սկզբունքը մեծապես սկսել էր խախտվել 1962-ին՝ Վատիկանում կայացած երկրորդ խորհրդաժողովի որոշումների հետեւանքով: Պաշտամունքները լատիներենի փոխարեն մատուցվում էին տեղական լեզուներով, ծխականությունները սկսել էին զիջել իրենց կարեւորությունը:

Ես կաթոլիկական եկեղեցիների շրջագայություն կատարեցի 1978-ին՝ նպատակ ունենալով վավերագրական հոդվածաշար պատրաստել նոր պապի հնարավոր դերի մասին: Դա հրաշալի փորձառություն էր: Հարավային Աֆրիկայում, օրինակ, կաթոլիկները գլխավոր դերակատարություն ունեին վարչակազմի դիմադրության շարժման մեջ: Լատինական Ամերիկայում «ազատական աստվածաբանությունը» փորձում էր վերահաստատել եկեղեցու կապը միլիոնավոր աղքատ գյուղացիների հետ, որոնց անտեսել էր շատ երկար ժամանակ: Եվրոպայում եւ Հյուսիսային Ամերիկայում հին նվիրապետությունները մարտահրավերի առաջ էին կանգնած, հատկապես՝ սեռական:

Օրվա հրատապ թեմաներն էին արդարությունն ու հավասարությունը:

25 տարի անց այդ բոլորն ի չիք են դարձել: Երկրորդ խորհրդաժողովի որդեգրած կոլեգիալ ոգով կառավարելու խոստումները փոխարինվել են վերեւից ներքեւ արծակված հավատն ու բարոյականությունը վերահաստատելու կանոններով եւ հրամանագրերով: Ոչ ոք չգիտի, թե քանի կաթոլիկ կրոնական, միանձնուհի կամ սովորական աստվածաբան եկեղեցուց վտարվելու սպառնալիքի ներքո լռեցվել է, քանի որ ոչ նրանց անունները, ոչ էլ նրանց զանցանքներն են հրապարակվում: Բայց հայտնի է, որ այս նորագույն հավատաքննության զոհերի թիվը հազարների պետք է հասնի: «Ազատական աստվածաբանություն» կոչվածը վերջնականապես ջախջախվել է որպես հերետիկոսություն՝ թողնելով աղքատ լատինամերիկացիներին մխիթարություն փնտրելու ուրիշ ոլորտներում:

Զարգացած երկրների շատ կաթոլիկներ, հատկապես կանայք, դարձել են «ներքին արտագաղթողներ», այսինքն՝ պահպանելով հանդերձ իրենց կաթոլիկական հավատը, լռելյայն մերժում են Վատիկանի իշխանությունը, որն իրենց դեմ «պատերազմ» է մղում՝ շարունակելով արգելել վիժումը, ապահարզանը եւ ժամանակակից կնոջ այլ իրավունքներ:

Լատինական Ամերիկայում, որտեղ աշխարհի կաթոլիկների մոտ կեսն է ապրում, մի ժամանակ հնարավոր չէր հանդիպել այլ հավատքի զգալի գոյությանը: Հովհաննես Պողոս Բ-ի օրոք, սակայն, լայն գործունեություն սկսեցին ծավալել բողոքականներն ու հոգեգալստականները, որոնք հազարավոր աղքատների ներգրավեցին իրենց շարքերը: Մեկ սերնդի ընթացքում ավետարանչական բողոքականները գրեթե զրոյից այսօր իրենց շարքերում հաշվում են Լատինական Ամերիկայի բնակչության գրեթե մեկ չորրորդը: Եվ նրանք շարունակում են արագորեն մեծացնել իրենց անդամների քանակը:

Երկրորդ՝ Վոյտիլան սրբերի շարքին է դասել մոտ 500 անձանց, ավելի շատ, քան անցյալ չորս դարերի ընթացքում բոլոր պապերի դասածները միասին: Իսկ սրբության թեկնածուները մեծ մասամբ իր նման պահպանողական հայացքների տեր մարդիկ են, ինչպես, օրինակ, Իսպանիայի քաղաքացիական պատերազմի (1936-39) «զոհերը», որոնք բոլորն էլ անխտիր կողմնակիցներ էին գեներալ Ֆրանկոյի, որին նա 2000 թ. դասեց երանելիների շարքը՝ զարմանք պատճառելով նույնիսկ ամենաբունդ իսպանացի կաթոլիկներին:

Այս բոլորը, սակայն, մթագնվել է պապի անձնական հմայքով եւ հարատեւ շրջագայություններով: Հովհաննես Պողոս Բ պապը եկեղեցին չի թողնում այն վիճակում, ինչ ինքն է ժառանգել: Ավելի վատ, տկարացա՞ծ, թե՞ ավելի լավ, ուժեղացած՝ վիճելի հարց է: Սակայն հստակ է, որ իր ընտրած ուղին շարունակվելու է առնվազն մեկ սերունդ եւս, քանի որ հաջորդ պապին նշանակող կարդինալների մեծամասնությունը խորապես համակարծիք է նրան եւ կողմնակից «կենտրոնացված» իշխանության սկզբունքներին: Նրանց ինքն է ընտրել, անձամբ: Իր նախորդը՝ Պողոս Զ-ն, 15 տարվա ընթացքում ընդամենը 26 նոր կարդինալ էր նշանակել: Հովհաննես Պողոս Բ-ն 25 տարվա ընթացքում 226 կարդինալ է նշանակել:

Կալանավորված է նավթային մագնատ Խոդորկովսկին

Սկիզբը էջ 1

Ավելի վաղ ՌԴ արդարադատության փոխնախարար Յուրի Կալինինը լրագրողներին հայտնել էր, որ կալանավորված միլիարդատիրոջը տեղավորել են քննչական մեկուսարանում՝ ընդհանուր հիմունքներով: «Ամբաստանյալ Խոդորկովսկու համար բացառիկ պայմաններ ստեղծելու հիմքեր չկան, եւ գործող օրենսդրությամբ էլ դա չի նախատեսված», ասել էր Կալինինը:

«Յուկոսի» ղեկավարի փաստաբանները որոշել են մինչեւ չորեքշաբթի բողոքարկել նրա ձերբակալման վերաբերյալ Մոսկվայի Բասմանյան շրջանի դատարանի ընդունած վճիռը, երեկ հայտարարեց փաստաբաններից մեկը՝ Անտոն Դրելը: Դատարանի որոշմամբ, Խոդորկովսկին կալանքի տակ պետք է մնա մինչեւ դեկտեմբերի 30-ը: Ամբաստանյալն իրեն մեղավոր չի համարում:

Աջ ուժերի դաշինքի առաջնորդ Բորիս Նեմցովը երեկ առավոտյան ՌԴ գլխավոր դատախազությանը երաշխավորություն է ներկայացրել Խոդորկովսկու վերաբերյալ: Ինտերֆաքս գործակալության տվյալներով, երաշխավորության մեջ նշվում է, որ ամբաստանյալը «սպառնալիք չի ներկայացնում քաղաքացիների կյանքի եւ անվտանգության համար եւ մտադիր չէ հեռանալ երկրից»: Ըստ այդմ առաջարկվում է փոխել խափանման միջոցը եւ Խոդորկովսկուն կալանքից ազատել չմեկնելու ստորագրության դիմաց:

Նեմցովը նշում է, որ այդ դեպքում Խոդորկովսկին կկատարի քրեական օրենսգրքի բոլոր նորմերը եւ «դատախազության առաջին իսկ պահանջով հարցաքննության կներկայանա քննչական մյուս գործողությունների համար»:

Պ. Ք.

Պայթյուններ եւ հրթիռակոծություն Բաղդադում

Վուլֆովիցը պատահաբար չի տուժել

Երեկ առավոտյան Բաղդադում տեղի է ունեցել մի քանի հուժկու պայթյուն: Ռոյթեր գործակալության տվյալներով, պայթյուններից զոհվել է 12 մարդ, այդ թվում մեկ օտարերկրացի: Ըստ CNN հեռուստաընկերության, պայթյունները որոտացել են մոտավորապես 5 րոպեանոց ընդմիջումներով:

Իրաքի ոստիկանության տվյալներով, առաջին պայթյունը տեղի է ունեցել

Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեի շենքի մոտ, որտեղ պայթեցվել է ավտոմեքենա: Միջազգային կազմակերպության շենքը վնասվածքներ է ստացել: Իրաքում ԱՄՆ Պետդեպարտամենտի ներկայացուցիչ Նաբիլ Հուրիի խոսքերով, պայթյունից զոհվել է 3 մարդ, այդ թվում Կարմիր խաչի 2 աշխատակից:

Քիչ անց տեղի ունեցած պայթյուններից մեկը որոտացել է Իրաքի արդյունաբերության նախարարության շենքի մոտ: Ֆրանսպրեսը տեղեկացնում է, որ պայթյուններից հետո ամերիկյան զորքերը շրջափակել են Բաղդադի կենտրոնը:

Կիրակի երեկոյան եւս Բաղդադի կենտրոնում որոտացել էր երկու պայթյուն, որոնց մանրամասնությունները չեն հաղորդվում: Բայց առավել մեծ արձագանք է առաջացրել նույն օրվա առավոտյան տեղի ունեցած «Ալ Ռաշիդ» հյուրանոցի հրթիռակոծությունը: Աշխարհի լրատվական գործակալությունները լայնորեն տեղեկացնում են այդ գործողության մասին:

Ֆրանսպրեսը ընդգծում է, որ «Ալ Ռաշիդի» հրթիռակոծությունը նշանավորում է մահմեդականների ռամադան տոնի սկիզբը եւ ամերիկացիներին ուղղված հերթական նախազգուշացումն է: Հաղորդվում է, որ առավոտյան ժամը 6-ին իրաքցի պարտիզաններն «Ալ Ռաշիդի» մերձակա զբոսայգում քողարկված «Կատյուշա» հրթիռակայանից 6 հրթիռ են արձակել հյուրանոցի շենքի վրա, որտեղ բնակվում են ամերիկացի զինծառայողներ եւ քաղաքացիական անձինք:

Հրթիռակոծման պահին հյուրանոցում էր նաեւ ԱՄՆ պաշտպանության փոխնախարար Փոլ Վուլֆովիցը: Նա եւ իրեն ուղեկցող անձինք պատահաբար չեն տուժել: Սակայն զոհվել է ամերիկացի մի գնդապետ, 18 այլ (քաղաքացիական եւ զինվորական) անձինք վիրավորվել են: Ի դեպ, հրթիռներն ընկել են Վուլֆովիցից ոչ հեռու: Հրթիռակոծման հանգամանքները քննող ամերիկացի պաշտոնական անձինք, սակայն, հայտարարել են, թե բավականաչափ փաստեր չկան պնդելու, թե թիրախը հենց Վուլֆովիցն է եղել:

Պ. Ք.

Կալիֆոռնիայում անտառային հրդեհները մեծ վնասներ են տվել, կան զոհեր

Շաբաթավերջին Սան Դիեգոյի եւ Լոս Անջելեսի շրջաններում տարածված անտառային հրդեհները վնասել են 850 շինությունների: Երեկ CNN-ի հաղորդած տվյալների համաձայն, հրդեհներից արդեն 16 մարդ է զոհվել: Կալիֆոռնիայի նահանգապետ Գրեյ Դեւիսը արտակարգ դրություն է հայտարարել

նաեւ Սան Բեռնարդինոյի եւ Վենտուրայի կոմսություններում, ապա նաեւ Լոս Անջելեսում եւ Սան Դիեգոյում:

Փրկարար ծառայությունների տվյալները վկայակոչելով, Ֆրանսպրեսը հաղորդում է, որ անապատից փչող տաք քամիներն ավելի են բորբոքում անտառային հրդեհները, որոնք Կալիֆոռնիայի հարավում ծագել էին անցյալ երեքշաբթի: Ամբողջ նահանգում ավելի քան 57000 հեկտար անտառ է այրվել: Կարմիր խաչը 20 կենտրոն է բացել տարահանված անձանց օգնություն ցույց տալու համար:

Նահանգապետի խոսքերով, ներկայումս Կալիֆոռնիայում մոլեգնող հրդեհները «վատթարագույններն են վերջին 10 տարում»: Նա հայտարարել է, որ ինքը նամակ է գրել նախագահ Բուշին, որպեսզի դաշնային իշխանությունները օգնեն տուժածներին վերակառուցելու իրենց տները:

Ֆրանսպրեսը հաղորդում է, որ հրդեհների ծուխը կիրակի օրվանից ծածկել է Լոս Անջելեսի երկինքը, առաջացնելով մասնավորապես օդային փոխադրումների խափանումներ եւ անկանոնություններ: Սան Դիեգոյի օդանավակայանից ստիպված դուրս են բերել չվակարգիչ ծառայության աշխատողներին: 1,2 միլիոնանոց այդ քաղաքի որոշ թաղամասերի բնակիչներ եւս ստիպված լքել են իրենց տները: Դա տեղի է ունեցել շերիֆի կարգադրությամբ:

Լոս Անջելեսի արեւելքում մոտ 20000 հեկտար անտառ է այրվել: Այնտեղ հրշեջները փորձում են առաջին հերթին փրկել մարդկանց եւ ապա միայն մարել հրդեհները: Չվակարգիչ ծառայության անկանոն աշխատանքի եւ ծխածածկույթի պատճառով «Սաութ ուեսթ էյրլայնզ» ավիաընկերությունը կիրակի եւ երկուշաբթի չեղյալ է հայտարարել 152 չվերթ: Մյուս ավիաընկերությունները եւս Կալիֆոռնիայում չեղյալ են հայտարարել տասնյակ չվերթեր:

Մշակույթ

Հավերժի փեշը բռնելու ճգնանք

Կարդալով Արտեմ Հարությունյանի «Հուդայի արձակուրդը» գիրքը

Լույս է տեսել Արտեմ Հարությունյանի նոր գիրքը՝ «Հուդայի արձակուրդը» (ՀԳՄ հրատարակչություն, Երեւան, 2003 թ.): Բանաստեղծություննե՞ր են, պոեմնե՞ր, բանաստեղծ-պրոֆեսորի մանիֆեստնե՞ր, թե՞ մեր օրերի տարեգրություններ: Դժվար է առանձնացնել մեկը, ընտրել: Գուցե այս բոլորը միասին: Իսկ եթե ավելի ճշմարիտ լինենք՝ «Հուդայի արձակուրդը» մեր իսկ պատմությունն է՝ գրված շիկացած գրչով մեր նուրբ մաշկի վրա: Դժվար է կարդացվում, բայց պետք է կարդալ, եթե ուզում ես քո ճիշտ արտացոլումը տեսնել, եթե ուզում ես հասկանալ, որ իսկապես հիվանդ ես եւ, ի վերջո, եթե ուզում ես բժշկվել: Միեւնույն է, մի օր պիտի գրվեր մեր օրերի ճշգրիտ տարեգրությունը: Ու այն փորձել է գրել Արտեմ Հարությունյանը: Փառաբանության ծնծղաների ձայներ չեն լսվում, աշուղական խոստովանություններ չկան, բայց չկան նաեւ թաղման բաժակաճառեր, որովհետեւ, ինչ էլ լինի, ինքը բանաստեղծը կանգնած է մթամած մի թունելում, որի ծայրում լույս է երեւում:

Չենք ապրում, ժամանակ ենք ծախսում: Եվ ո՞ւմ ժամանակը՝ նիրվանայից արտաքսված այս երկրում, երբ ***«Երեւանում լուսինը գրագողում է պատահական անցորդի մտքերը, /Եվ այն համարում հայկական, /քաղի Փղերը տրորում են ազնիվ մարմիններ, փորձում խցկել Քավարան (Ազգային ժողովի պես մի բան), կամ քնի քաղպետարան...»:***

Այս օրերին, ինչպես եւ հայոց պատմության բոլոր ժամանակներում, կա, արարվում է պոեզիան: Բայց բանաստեղծն ինքն իրեն ու իր ընթերցողին հարցնում է՝ արդյոք պոեզիան հակամշակույթ է, երբ խոսում է ցավից, բռնիչներից: Բայց ոչ, պատասխանում է իր իսկ հարցին բանաստեղծը, «պոեզիան սոսկ վարդաջուր չէ»: Ու միացնում է Մեծարենցի նրբագեղ Կամուրջը Չարենցի հրաշունակ Գետաբերանի հետ եւ պետական պոեզիայի տխեղծ սենյակներում պատռում տառապող խոսքի վրա գիրացող զսպաշապիկը թունավոր:

Մեր գրականագետներից Սեւակ Արզումանյանն Արտեմ Հարությունյանի պոեզիայի մասին խոսելով գրել է. «Առանձին գրականագետներ, զուգահեռ գծելով Պարույր Սեւակի ու Ա. Հարությունյանի միջեւ, գտնում են, թե այժմ «Պարույր Սեւակից հետո Արտեմ Հարությունյանը Հայաստանի ամենից ուժեղ ու ինքնատիպ բանաստեղծն է»: Պատասխանը թողնելով ժամանակի ճշգրտմանը, դժվար չէ տեսնել, որ Պ. Սեւակից հետո Ա. Հարությունյանն, արդարեւ, նոր խոսք է բերում հայ պոեզիային»:

Գրականագետին երկրորդում ու լրացնում է հայազգի ճանաչված գրող Փիթեր Բալաքյանը. «Նրա բանաստեղծությունները գեղեցիկ են, վայրի եւ հզոր: Նա համաշխարհային բանաստեղծ է, որի գործերը միավորում են հայկական պետական ավանդույթն ու ամերիկյան պոեզիայի ազատ շունչը»:

Գրականագետ Երվանդ Ազատյանի կարծիքով, «Հարությունյանի պոեզիան կարդալիս՝ մեզ այցելում են քաղաքական տեսիլքներ, եւ բիբլիական հողի երազն ու ուժը միաձուլվում են ժամանակակից աշխարհի իրողություններին ու ռիթմերին: Համակվում ենք կենսունակ տեսիլքներով, որտեղ երազն ու հողի գույները հետապնդում են մեր երեւակայությանը... Եվ այս ամենին զուգընթաց՝ բարի եւ ապրված վիճակի համապատասխանություն եւ կատարելություն, որտեղ մեծ դեր է խաղում արեւմտյան մշակույթի նրա խոր իմացությունը»:

Ուղերձներ ունի Արտեմ Հարությունյանը, բայց զգուշացնում է, որ ***«արվեստի ուղերձը հին է /եւ մի ինչ՝ /մաշված»:*** Ու մաշված է, որովհետեւ իրականությունն այսօր այլ բան չէ, քան մոլորիս-լցոնված-գրված դեմքերի շուրջպար եւ Երեւանում շրջափակման մութ հրեշտակի դառը հեգնանք-այգաբաց: Եվ որտեղ էլ նա գրի իր ուղերձները՝ Ստեփանակերտի պատերազմական տանը, հետո Երեւանում, հովհարային անջատումների տաժանքի ժամերին ***(«...ժողովուրդը կարծում էր /Աստված ամենուրեք է, /իսկ նա կենտրոնացել էր լույսերը մարելու ոլորտում»),*** Դիլիջանում՝ բլուրների մոտ, ԱՄՆ-ի ինքնաթիռներում եւ օդանավակայաններում (անբարենպաստ քաղաքական եղանակի ընթացքում), միեւնույն է, Հայաստանի մասին է, 20-րդ դաժան դարից հազիվ պոկված եւ առավել դաժան՝ 21-րդ դար մտած Հայաստանի եւ հայի մասին:

...Հասուկենս մուրացկաններ ցախ են հավաքում սոցիալական ապահովության շենքի մոտ, դոլարից պաշտելիորեն գիրացած կին մինիստրի բազեղոնյան-հիվանդ զեր աչքի տակ, մինիստրուհի, որի կարմրավուն բոխախը դրոշի պես ծածանվում է աղքատին խաբող շենքի ճակատին, մինիստրուհի, որը բանաստեղծին ***«խոստացել է ծախ լույս տալ՝ /ի փառս հայ գրականության բարգավաճման /եւ ամերիկյան լորի ու ծեփ՝ /ի փառս հայ բանասիրության վերածննդման»:***

Երկրում ով ասես՝ կուսակցություն է ստեղծում: Այնքան են շատացել կուսակցությունները, որ ձյունը որոշել է, որ ոչ մի կուսակցության վախճանի համար չես ցավում, նաեւ չես ուրախանում («խնդալու կամ լալու պատճառ չիք»): Հազարավորներ են դրանք: Բայց Արտեմ Հարությունյանը կոչ է անում. ***«Հարգելի՛ քաղաքացի, արո՛ւ երկրի զավա՛կ, /ստեղծենք տագնապի կուսակցություն, /որ հետո երկիրը չդառնա քաղաքական քարվանսարա»:*** Ստեղծել տագնապի կուսակցություն, որպեսզի գտնվի ճշմարտությունը:

Իսկ ճշմարտությունը սոսկ ներքին տագնապների, ներքին խռովքների ու խոստովանությունների ոլորտում չէ: Արտեմ Հարությունյանին անվերջ տանջահարող 1915-ն այս գրքում եւս կա, որովհետեւ ***«մսագործի բարձր արվեստին /տիրապետում էր մի ողջ ազգ... /մեծ ու փոքր... կին ու տղամարդ...»:***

1994 թ. Նյու Յորքում Արտեմ Հարությունյանի «Նամակ Նոյին» անգլերեն թարգմանված ժողովածուն ամերիկյան մի շարք համալսարաններ ներկայացրին Նոբելյան մրցանակի: Ճիշտ է, մեզ մոտ այս լուրը ոմանք ընդունեցին թերահավատությամբ, ոմանք՝ զարմանքով: Ամերիկացի բանաստեղծ Հեյդն Գերութը թարգմանաբար ներկայացված գրքին ներքին երախտագիտությամբ վերաբերվեց. «Այն հզոր է, կենսական, վառ եւ խորապես նշանակալից... Գիրքը հոյակապ է, այն հավերժորեն ահագնացող է, ահազանգող»: Արտեմ Հարությունյանի գիրքը մրցանակ չստացավ, որին ցավով արձագանքեց Քլիվլենդի (ԱՄՆ) համալսարանի լեզվաբանության եւ գրականության ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր, «Ռաֆթ» ամսագրի խմբագիր Ջոն Գրեյվին. «...Հիշենք, որ 20-րդ դարի մեծագույն բանաստեղծներից մեկը՝ Պաբլո Ներուդան, սպասեց մրցանակին 5 տարի: Իմ կարծիքով, իր յուրօրինակությամբ եւ տեսիլքի ու թեմաների բազմազանության ուժով հայ բանաստեղծի գիրքը չի զիջում այս անգամ Նոբելյան մրցանակի արժանացած իռլանդացի բանաստեղծ Շեյմուս Հինի գրքին...»:

Արտեմ Հարությունյանը միշտ դեպքերի, իրադարձությունների, հոգեվիճակների բացահայտման կիզակետում է: Նա ապրում է ոչ միայն սոսկ հայաստանյան եւ հայկական ոլորտներում, այլեւ Մոսկվայում դեռ կանգնած սառցավոր արձանի ուրվականն է տեսնում, այլեւ՝ Փարիզի արծաթավուն, սադափե փայլը, քաղաք, ուր ապագայում գտնվող կյանքը միշտ ուրիշինն է, Լոս Անջելեսի շագանակագույն լույսն ու սմոգը... Նա տեսնում է ու նկարագրում, որովհետեւ իր կոչումն է լսել-նկատել-պատկերել նրանց, ովքեր թեեւ հոգնում են, բայց մարդ են մնում: Այս ընդվզումը, այս բողոքը մարդու համար է եւ հանուն մարդու: Եվ որքան ուժեղ է Արտեմ Հարությունյանի ընդվզումը, նույնքան բնական է հակազդեցությունը, որը հաճախ գալիս, իջնում, մանրանում, չնչին է դառնում եւ բանաստեղծի կողմը նետվող քար դառնում: Ավաղ, դա երբեմն արվում է նաեւ ազգակցի ձեռքով:

Բայց մոռանում ենք, որ մենք գործ ունենք բանաստեղծի հետ: Իսկ բանաստեղծը տեսիլքի որսորդ է, երազի խոհարար, երբեմն՝ խոսքի թատերգակ, երբեմն՝ փշրված բառի կատակերգու: ***«...Ես ասում եմ բոլորին, որ ապոկալիպսիսը /ահեղ դատաստանի ձեռքը բռնած մոտենում է, /իսկ քաղաքացիները քաղքենիների հետ /քննարկում են երեկվա սերիալի արտասվաթոր /պահերն ու կրծքի մեծությունը հերոսուհու...»:***

Արտեմ Հարությունյանի սիրտը ցավում է, այո, Հայաստանում եւ հայերի հետ կատարվող դժբախտությունների եւ դժվարությունների համար, սակայն դեմ է քրջոտ խոհանոցում (ուր կնոջ «տրուսիկ» է կախված եւ գիշերային «զարշոտ» է «բուրում») բացված հեռուստածրագրերի պոտաշե դեմքերով մեկնաբաններին, ովքեր անվերջ խոսում են Հայաստանի չարանենգ դեպքերից: Արտեմ Հարությունյանը բանաստեղծ է, նա տեսնում է Սպիտակում փլվող լեռը եւ առանց օգնության սեւացող Գյումրին, տեսնում է, թե տագնապներն ինչպես են դողացնում Երեւանի կամ Լոս Անջելեսի աղբանոցներում թափառող մարդկանց, տեսնում է Տիրոջ փնտրտուքի ելած մարդկանց մաքառումի փշե պսակը, բայց նաեւ իրեն պարտավորված է զգում նորածնի ճիչն արձանագրել ***(«...իսկ երբ տեսնում եմ մայրը ինչպես է /ծիծ տալիս նորածնին, /երեւույթը իսկույն զեկուցում եմ ձեզ...»:***

Այս երկիրը փառքեր ուներ տեսանելի, այս երկրի աշխարհագրությունն աչքով տեսանելի չէր, այս երկրի քամիները, արեւը, բույրը, կարոտը, ցավ հոգով էր հասկանալի: Բայց այսօր... ***«Հայաստան, քո զավակները գրված են /երազի ժայռոտ տեղանքում»,*** ասում է Արտեմ Հարությունյանը «Հայաստան՝ նորից անկախացող երկիր» գործում, որն անպայման արժանի է ուշադրության: Հայաստա՛ն, քո մաֆիոզ խմբերը (կարդա... պաշտոնյաները) տանում են բյուջեի 70 տոկոսը, ասում է բանաստեղծը, Հայաստա՛ն, դադարեցրու ջահել սերնդի դեգերումները, ասում է բանաստեղծը, Հայաստա՛ն, ինչո՞ւ սպանեցիր Չարենցին եւ Սլավիկ Չիլոյանին, հարցնում է բանաստեղծը, Հայաստա՛ն, քո նեյնիմ-մեյնիմ գրականությունը պետք է հանգչի գրական թանգարանի արխիվի քրջոտ անկյունում, զգուշացնում է բանաստեղծը, Հայաստա՛ն...

Կարդացեք այս գործը, անպայման կարդացեք: Արտեմ Հարությունյանը ոչ միայն խորհմաստ ընդհանրացումներ է անում, այլեւ փրկության ուղիներ առաջարկում: Ուշադիր կարդացեք այս գիրքը:

Արտեմ Հարությունյանի «Հուդայի արձակուրդը» գրքում դիմադրության խաղը կրկին շարունակվում, վերստին սկսվում է, որովհետեւ կյանքը ողջ մնալու պայքար է, հավերժի փեշը բռնելու ճգնանք:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ-1000

«Մատեանի» 1000-ամյակը Օշականում...

Օշականի «Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց» դպրատունը մեր այն հոգեւոր կենտրոններից մեկն է, ուր հաճախ ենք այցելում: Հատկապես վերջին տարիներին, քանզի այստեղ անցկացվում են արժանահիշատակ եւ կարեւոր միջոցառումներ, հատկապես «Մաշտոցյան ընթերցումները», որոնցից առաջինը կայացավ 1999 թ.: Շաբաթ՝ հոկտեմբերի 25-ին, այստեղ 5-րդ անգամ հավաքվեցին հայ հոգեւորականները, գիտնականները, գրողները:

Այս անգամ միջոցառումը նվիրված էր Գրիգոր Նարեկացու անմահ «Մատեան ողբերգութեան» գործի ստեղծման 1000-ամյակին եւ կրում էր «Մաշտոցից մինչեւ Խորենացի» անվանումը:

«Մեսրոպ Մաշտոցի գյուտով ստեղծված եւ Նարեկացու հանճարով սրբագործված հայ գիրն այսօր էլ կենսունակ է, եւ դրա համար մենք պարտական ենք մեր այս երկու հանճարներին», նշեցին գիտաժողովի մասնակիցները:

«Նարեկացու «Մատեանը» այսօր հազար տարեկան է, ասաց Մեսրոպ արք. Աշճյանը: Մենք իբրեւ եկեղեցի, իբրեւ պետություն, իբրեւ մշակութային հսկա ժառանգություն ստացած ժողովուրդ, պետք է որ պատշաճ ձեւով նշեինք հրատարակությունն այս գործի, որ ոչ միայն մեր բանաստեղծության գագաթն է, այլեւ իբրեւ Աստծո հետ խոսելու, Աստծոն մոտենալու, Աստծո հետ մարդու առաքելության մեծագույն արտահայտությունն է: Մենք այս գործով կրնանք հպարտանալ, որովհետեւ քիչ ազգեր ու ժողովուրդներ կան պատմության մեջ, որ այսպիսի գործ ունենան»:

Ամեն մի հայ «Հայոց պատմության» հետ միշտ ունեցել է նաեւ Նարեկացու «Մատեանը»՝ ոչ միայն որպես հայոց ոգու պատմություն, այլեւ որպես հոգու բժշկարան:

Այս «ընթերցումների» կարեւորն այն է, որ կամրջում է աշխարհիկ եւ հոգեւոր ինստիտուտներում իրականացվող աշխատանքները:

...Եվ Անթիլիասում

Ինչպես հաղորդում է Կիլիկիո աթոռի մամլո դիվանը, Անթիլիասի մայր եկեղեցում տեղի է ունեցել հանդիսություն «Նարեկյան փառաբանք» ընդհանուր խորագրով՝ նվիրված Գրիգոր Նարեկացու «Մատեանի» ստեղծման 1000-ամյա հոբելյանին:

Հանդիսությունը նախագահել է Արամ Առաջին կաթողիկոսը՝ շրջապատված թեմական առաջնորդներով եւ վանաբնակ միաբան հայրերով: Մայր եկեղեցու եւ մայրավանքի բակը լի է եղել մշակութասեր եւ հավատացյալ ժողովրդով: Հնչել են երաժշտական տարբեր կատարումներ, որոնց տեքստերը քաղված են եղել «Մատեանից»:

Ս. Գ.

Արամ Խաչատրյանի հետ

Այս տարի լրացավ Արամ Խաչատրյանի ծննդյան 100-ամյակը: Սակայն նախ նախագահական, այնուհետեւ խորհրդարանական ընտրություններն այնպես էին կլանել հայ հասարակությանը, որ մարդիկ մոռացել էին ոչ միայն Արամ Խաչատրյանի 100-ամյակը, այլեւ Գրիգոր Նարեկացու «Մատյանի» 1000, Էջմիածնի Մայր տաճարի 1700-ամյակները: Պատճառը նաեւ մարդկանց ծանր սոցիալական, իշխող բարոյահոգեբանական վիճակն է: Այնուամենայնիվ, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն 2003 թ. հայտարարել է խաչատրյանական տարի, կազմակերպվել են համերգներ, փառատոներ, մրցույթներ եւ Հայաստանում, եւ արտերկրում:

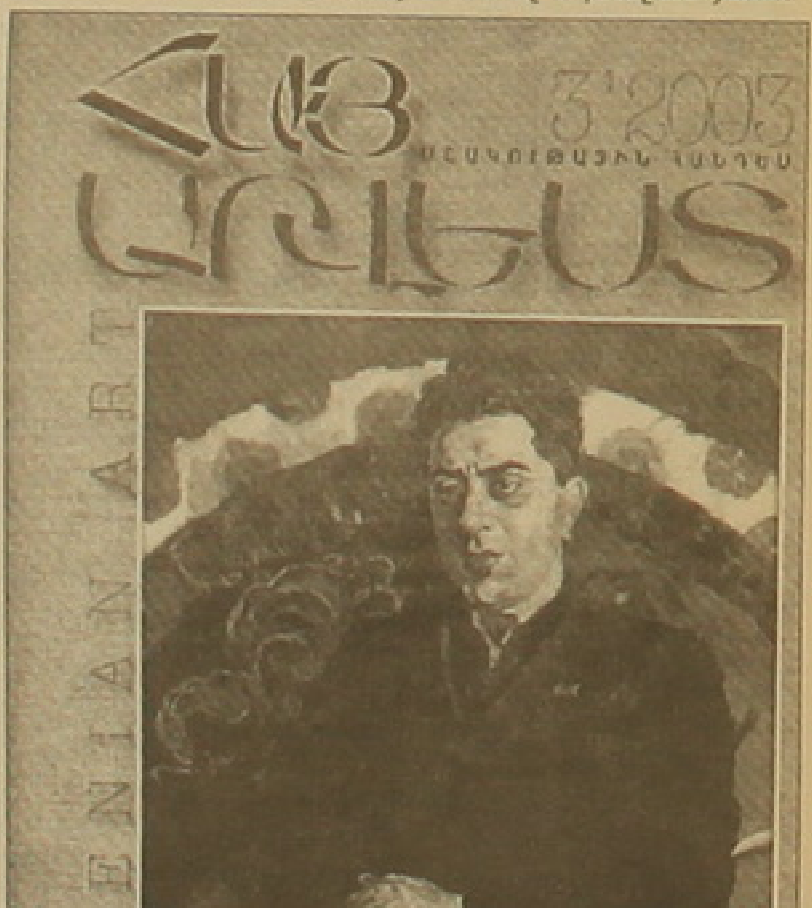

Արամ Խաչատրյանի 100-ամյակի առթիվ «Հայ արվեստ» հանդեսը բացառիկ համար է նվիրել կոմպոզիտորին: Ներկայացված են Ա. Խաչատրյանի կենսագրությունը եւ ստեղծագործական ուղին (որն այնքան էլ հարթ չի եղել, եւ ինչպես վարպետն է ասում՝ սիմֆոնիա գրելու համար անհրաժեշտ է տաղանդ, իսկ տպագրելու համար՝ հանճար), ինչպես նաեւ նրա պատմական առաքելությունը արեւելքի եւ արեւմուտքի մշակույթների մոտեցման, այլ կոմպոզիտորական դպրոցների ձեւավորման գործում: Մեջբերվում են երաժիշտների, կոմպոզիտորների գնահատականներ ու հուշեր մեծ վարպետի արվեստի մասին, ներկայացվում կոմպոզիտորի ստեղծագործությունների հակիրճ վերլուծություններ: Շատ հետաքրքրական են Խաչատրյանի հորդորները երիտասարդներին, նաեւ արվեստագետի կանխատեսումները, մտահոգությունները, խոհերը. «Արժանի՞ է արդյոք կոմպոզիտորը ժողովրդական արվեստին, ստեղծագործական ներքին իրավունք ունի՞ դիպչելու այդ ակունքին: Համոզված եմ, որ նման իրավունքը պետք է նվաճել: Նվաճել անխոնջ աշխատանքով, ժողովրդական արվեստի նկատմամբ սիրով, իմացությամբ»: «Լսելով մեր երաժշտությունը, լսողներն անպայման պետք է ասեն. «Պատմեք այդ ժողովրդի մասին, ցույց տվեք մեզ այդ երկիրը, որն ունի այդպիսի արվեստ»: Ահա կյանքիս երազանքը»: Խաչատրյանը մեծ սխրանք կատարեց՝ հայերից առաջինն ստեղծելով դաշնամուրի եւ ջութակի կոնցերտներ, որոնք գտնվում են համաշխարհային երաժշտության նույնատիպ գլուխգործոցների կողքին: Մեզ մնում է արժանապատվորեն տեր կանգնել աշխարհում ամենահայտնի հայ կոմպոզիտորի ժառանգությանը, քանզի, ինչպես Կոմիտասն է ասել, «երաժշտությունը ամենեն մաքուր հայելին է ազգին»:

«Հայ արվեստի» այս համարի մասնագետ խմբագիրն է Դանիել Երաժիշտը:

Ա. Ա.

Առաջատարների հերթական հաղթանակները

Ֆուտբոլի ՀՀ բարձրագույն խմբի առաջնությունում երեկ կայացան 18-րդ տուրից հետաձգված հանդիպումները: Առավել մեծ հետաքրքրություն էր ներկայացնում Գյումրիում տեղի «Շիրակի» եւ «Միկայի» մրցավեճը, որի ելքը կարեւոր նշանակություն ուներ մրցանակային 3-րդ տեղի համար մղվող պայքարում: Համառ ու անզիջում պայքարում ընթացած հանդիպումը չորոշեց հաղթողին: Թեեւ 2 թիմերն էլ խաղադաշտ էին դուրս եկել հաղթելու վճռականությամբ, սակայն նրանց չհաջողվեց հասնել իրենց նպատակին: Ճիշտ է, առաջինը հաջողությունն ուղեկցեց հյուրերին: Հանդիպման 37-րդ րոպեին «Միկայի» հարձակվող Արսեն Ադամյանը բացեց հաշիվը: Շիրակցիներից մեծ ջանքեր պահանջվեցին պարտությունից խույս տալու համար: Եվ ի վերջո, 69-րդ րոպեին Կարեն Ալեքսանյանը վերականգնեց հավասարակշռությունը: Մինչեւ խաղավարտ հաշիվը մնաց անփոփոխ: Ոչ-ոքի արդյունքն ավելի շատ ձեռնտու էր շիրակցիներին, որոնք լավ հնարավորություններ են պահպանում նվաճելու առաջնության բրոնզե պարգեւները: Իսկ ահա, «Միկայի» ֆուտբոլիստներին շատ դժվար կլինի հասնելու իրենց գլխավոր հակառակորդին: Ճիշտ է, այս առաջնությունում թիմերը մեկ անգամ եւս կհանդիպեն:

Առաջնության առաջատարներ «Փյունիկն» ու «Բանանցը» խոշոր հաշվով հերթական հաղթանակները տոնեցին: Չեմպիոնը հյուրընկալել էր Կապանի «Լեռնագործին»: Խաղասկիզբը բավական անսպասելի ստացվեց: Հյուրերի հազվադեպ գրոհներից մեկի ժամանակ տուգանային հրապարակ ներխուժած Ալեն Մովսիսյանին վայր գցելու համար նշանակվեց 11 մետրանոց հարված, եւ տուժողն ինքն էլ անվրեպ իրացրեց: Սակայն բաց թողած գոլը չազդեց «Փյունիկի» մարտական տրամադրության վրա: Չեմպիոնն իրեն հատուկ ոճով շարունակում էր մրցակցի դարպասը տանող ուղիներ որոնել, եւ շուտով Գալուստ Պետրոսյանը դիպուկ հարվածով վերականգնեց հավասարակշռությունը: Մնացած ժամանակահատվածում խաղն անցավ փյունիկցիների խաղային եւ տարածքային բացահայտ առավելությամբ: Ճիշտ է, առաջին խաղակեսում նրանց չհաջողվեց գոլային բազում պահեր ստեղծել մրցակցի դարպասի մոտ: Այնուամենայնիվ, մինչեւ ընդմիջման գնալը Գալուստ Պետրոսյանն առաջ մղեց «Փյունիկին»:

Երկրորդ խաղակեսում էլ խաղն ընթացավ «Լեռնագործի» կիսադաշտում: Փյունիկցիները զգալիորեն ուժեղացրին ճնշումը մրցակցի դարպասի վրա: Եվ դա ի վերջո տվեց ցանկալի արդյունք: Նախ Գալուստ Պետրոսյանը խփեց այս խաղում իր 3-րդ գնդակը, ապա Չեչիուն հստակ իրացրեց 11 մետրանոց հարվածը, 2 գոլ էլ իրենց օգտին գրանցեցին Լոմբեն ու Փաշաջյանը: Հաղթելով 6-1 հաշվով, «Փյունիկը» շարունակում է վստահորեն գլխավորել մրցաշարային աղյուսակը:

«Բանանցն» էլ «Դինամոյի» հետ խաղում աչքի ընկավ արդյունավետությամբ՝ մրցակցի դարպասը խփելով 5 անպատասխան գնդակ: Կրկին գոլ խփելու իր ունակությամբ աչքի ընկավ առաջնության գլխավոր ռմբարկու Արա Հակոբյանը: Այս խաղում նա իր հերթական «հեթ-տրիկը» գրանցեց՝ ընթացիկ առաջնությունում խփած գոլերը հասցնելով ռեկորդային ցուցանիշի (40): Այսպիսով, Արա Հակոբյանը 1 գնդակով գերազանցեց ՀՀ առաջնությունների լավագույն ռմբարկու Արսեն Ավետիսյանի 1994 թ. սահմանած ռեկորդային ցուցանիշը: Մյուս 2 գոլերի հեղինակներ դարձան Արամ Սարգսյանն ու Արամ Հակոբյանը:

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Փյունիկ	22	18	4	0	67-10	58
2. Բանանց	22	16	3	3	70-12	51
3. Շիրակ	22	13	2	7	48-27	41
4. Միկա	21	10	4	7	32-24	34
5. Կոտայք	22	6	6	10	24-43	24
6. Դինամո	22	5	3	14	15-52	18
7. Լեռնագործ	22	2	6	14	15-49	12
8. Արաքս	21	2	2	17	12-66	8

Ռմբարկուները

Արա Հակոբյան	«Բանանց»	40
Արամ Հակոբյան	«Բանանց»	15
Տիգրան Դավթյան	«Շիրակ»	12
Գալուստ Պետրոսյան	«Փյունիկ»	11
Վարդան Բիչախչյան	«Շիրակ»	9

ԲԿՄԱ-ն նվաճեց չեմպիոնի տիտղոսը

Ֆուտբոլի ՌԴ առաջնության ավարտից մեկ տուր առաջ տրվեցին մարզասերներին հուզող գլխավոր հարցերի պատասխանները: Մոսկվայի ԲԿՄԱ-ն, 29-րդ տուրում 3-0 հաշվով հաղթելով «Ռոտորին», առաջին անգամ արժանացավ ՌԴ առաջնության չեմպիոնի տիտղոսին: Հետաքրքրական է, որ ԲԿՄԱ-ն ԽՍՀՄ վերջին չեմպիոնն է: Թիմն ուժեղագույնն էր ճանաչվել 1991 թ.: Իսկ Վալերի Գազաեւը դարձավ ՌԴ առաջնության միակ մարզիչը, որը երկու տարբեր թիմերի հասցրել է չեմպիոնական բարձունքի: Մինչ այդ, նա՝ հաջողությամբ էր մարզել «Սպարտակ-Ալանիան», որը 1995 թ. նվաճել էր երկրի չեմպիոնի կոչումը:

Մեծ հաջողության հասավ նաեւ «Զենիթը», որն առաջին անգամ արժանացավ արծաթե մեդալների: Այս տուրում «Զենիթը» ոչ-ոքի խաղաց երկրի արդեն նախկին չեմպիոն «Լոկոմոտիվի» հետ: Մինչեւ այս մրցաշրջանը, «Զենիթի» ամենամեծ հաջողությունը երկրի առաջնություններում բրոնզե մեդալների նվաճումն էր:

Բավական սրվեց պայքարը մրցանակային 3-րդ տեղի համար: Դրան հավակնում են «Լոկոմոտիվն» ու «Ռուբինը»: Վերջինս Մոսկվայում անչափ կարեւոր հաղթանակ տոնեց «Տորպեդո-Մետալուրգի» նկատմամբ (2-1): Մոսկովյան ակումբը, որում հանդես են գալիս Սարգիս Հովսեփյանը, Անդրեյ Մովսիսյանն ու Կարեն Օհանյանը, դեռեւս վտանգավոր գոտում է: Թիմի ճակատագիրը կվճռվի ավարտական տուրում, որտեղ «Տորպեդո-Մետալուրգը» կմրցի «Սպարտակի» հետ: Նրա գլխավոր հակառակորդ «Ուրալանը» հանդիպելու է «Լոկոմոտիվի» հետ, որը պայքարում է բրոնզե մեդալների համար: Կարեւոր հաղթանակ տոնեց «Սպարտակ-Ալանիան» խույս տալով վտանգավոր գոտուց: Մոսկվայի «Սպարտակի» նկատմամբ տարած 3-0 հաշվով հաղթանակում իր ներդրումն ունեցավ նաեւ ՀՀ հավաքականի կիսապաշտպան Ալբերտ Սարգսյանը: Տուրի մյուս խաղերում գրանցվեցին այսպիսի արդյունքներ. «Կռիլյա սովետով»-«Դինամո»՝ 1-0, «Տորպեդո»-«Սատուրն»՝ 4-3, «Ուրալան»-«Չեռնոմորեց»՝ 1-0, «Շիննիկ»-«Ռոստով»՝ 4-1:

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. ԲԿՄԱ	29	17	8	4	54-29	59
2. Զենիթ	29	15	8	6	45-31	53
3. Ռուբին	29	14	8	7	41-27	50
4. Լոկոմոտիվ	29	14	7	8	48-33	49
5. Շիննիկ	29	12	11	6	42-32	47
6. Դինամո	29	12	9	8	42-29	45
7. Սատուրն	29	12	9	8	39-34	45
8. Կռիլյա Ս.	29	11	9	9	38-32	42
9. Տորպեդո	29	11	9	9	42-38	42
10. Սպարտակ	29	10	6	13	38-46	36
11. Ռոստով	29	8	9	12	30-42	33
12. Ալանիա	29	9	3	17	23-43	30
13. Ռոտոր	29	8	5	16	32-44	29
14. Ուրալան	29	6	10	13	23-41	28
15. Տորպեդո-Մ.	29	7	5	17	23-39	26
16. Չեռնոմորեց	29	5	6	18	28-48	21

Սարգիսը «սայթաքեց» եզրափակիչում

Հայ թենիսիստների առաջատար Սարգիս Սարգսյանից մարզական բախտը կարծես երես է թեքել: Վերջին մեկ ամսվա ընթացքում Սարգիսը հաջողությամբ հաղթահարելով նախնական փուլերի արգելքները, մտնում է եզրափակիչ, սակայն վճռորոշ հանդիպումը տանուլ է տալիս մրցակցին: Այդպես էր Մոսկվայում՝ «Կրեմլի գավաթի» մրցաշարում, նույն բախտին արժանացավ նա նաեւ Սանկտ Պետերբուրգում: Նախորդ համարում տեղեկացրել էինք, որ Սարգիսը մտել է քառորդ եզրափակիչ: Այդ փուլում մեր թենիսիստն ուժերը չափեց գերմանացի Լարս Բուրգսմյուլլերի հետ: Երկու խաղափուլում էլ Սարգիսը հաղթեց (6-3, 6-1): Հաջորդ փուլում նրա մրցակիցը գերմանացի մեկ այլ թենիսիստ էր՝ Ռայներ Շուլլերը: Այս անգամ էլ Սարգսյանին ուղեկցեց հաջողությունը (6-3, 6-3): Կիսաեզրափակիչ մյուս խաղում բրազիլացի Գուստավո Կուերտենը պարտության մատնեց իսպանացի Ալեքս Կարետխային (6-4, 6-3):

Եվ ահա, եզրափակիչ հանդիպումը Կուերտենի ու Սարգսյանի միջեւ: Սանկտ Պետերբուրգի մարզահամերգային համալիրում հավաքված հանդիսականները, որոնց մեջ քիչ թիվ չէին կազմում հայերը, ամեն կերպ փորձում էին աջակցել Սարգսին: Առաջին խաղափուլում Կուերտենը խաղը շահում էր 5-2 հաշվով, սակայն Սարգսին հաջողվեց 2 միավոր վաստակել, բայց ի վերջո բրազիլացի թենիսիստը շահեց խաղափուլը (6-4): Երկրորդ խաղափուլում էլ թեեւ Սարգիսը շատ ջանք ներդրեց խաղը փրկելու համար, սակայն մրցակիցը կրկին ուժեղ գտնվեց (6-3):

Հանդիպմանը հետեւում էին նաեւ Սարգսի ծնողները՝ Բագրատ եւ Գայանե Սարգսյանները, որոնք մրցախաղի ավարտից հետո, ինչպես եւ վայել է հայերին, մամուլի կենտրոնում բոլորին հյուրասիրեցին հայկական կոնյակ, որը մատուցվեց Արամ Խաչատրյանի երաժշտության ուղեկցությամբ: Խիստ մարզական ռեժիմի կողմնակից Սարգիսը կոնյակ չըմպեց, իսկ ահա, Կուերտենը նախընտրեց մի կում օղի խմել: Մրցաշարում արդեն հաստատված ավանդույթի համաձայն, եզրափակչի մասնակիցների մարզահագուստը հանձնվեց հատուկ ստեղծված թանգարանին:

Շախմատիստները վիճարկում են աշխարհի չեմպիոնի տիտղոսը

Ֆրանսիական Կապ դ'Ագդե քաղաքում, ավանդույթի համաձայն, երկու տարին մեկ անցկացվում է արագ շախմատի միջազգային մրցաշար այդ խաղաձեւի ուժեղագույն վարպետների մասնակցությամբ: Այս տարի մրցաշարն անցկացվում է 6-րդ անգամ: Այն ՖԻԴԵ-ի կողմից պաշտոնական կարգավիճակ է ստացել՝ որակվելով որպես արագ շախմատի աշխարհի առաջնություն: Մասնակցում են գրեթե բոլոր ուժեղագույն շախմատիստները, բացառությամբ Գարրի Կասպարովի, որը նախապատրաստվում է համակարգչի հետ շախմատային մրցախաղին:

Մասնակից 16 շախմատիստները նախնական փուլում բաժանվել են երկու խմբի, որոնք պայքարում էին քառորդ եզրափակչի ուղեգրերի համար: «A» խմբում շատ շուտ որոշվեցին քառորդ եզրափակչի առաջին երեք մասնակիցները: Վստահ ելույթների շնորհիվ դեռեւս մեկնարկից առաջատարների դերը ստանձնած Վլադիմիր Կրամնիկը, Ռուսլան Պոնոմարյովն ու Էմիլ Բաքրոն առանց հիմնախնդիրների դուրս եկան հաջորդ փուլ: Նրանք 7 հնարավորից վաստակեցին 4,5-ական միավոր: Ընդ որում, երեքն էլ նախնական փուլն ավարտեցին առանց պարտության: 4-րդ ուղեգրի համար 3,5-ական միավոր վաստակած Վեսելին Թոփալովն ու Բորիս Գելֆանդը լրացուցիչ մրցախաղ անցկացրին: Կայծակնային պարտիայում հաջողությունն ուղեկցեց Թոփալովին:

«B» խմբում բոլորից հաջողը ռուսաստանցի Պյոտր Սվիդլերի ելույթն էր: Նա նախնական փուլում ցույց տվեց լավագույն արդյունքը (5 միավոր 7 հնարավորից): Սվիդլերը հաղթեց Լեկոյին, Պոլգարին, Կարպովին, ոչ-ոքի ավարտեց պարտիաները Անանդի, Շիրովի, Լոթյեի եւ Գրիշչուկի հետ: 2-րդ տեղը գրավեց Ալեքսանդր Գրիշչուկը (4,5 միավոր): Ուղեգրերի արժանացան նաեւ հնդիկ գրոսմայստեր Վիշվանաթան Անանդը եւ հունգարուհի Յուդիթ Պոլգարը, որոնք վաստակեցին 4-ական միավոր: Անսպասելիորեն շատ թույլ հանդես եկավ աշխարհի նախկին չեմպիոն Անատոլի Կարպովը: Նա մասնակից 16 շախմատիստների մեջ ցույց տվեց վատագույն արդյունքը (11 միավոր)՝ 7 հանդիպումներից 3-ն ավարտելով ոչ-ոքի, 4-ում կրելով պարտություն: Երկրորդ վատագույն արդյունքը պատկանում է Լոթյեին (2 միավոր):

Էջը պատրաստեց
ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

ԱԶԳ

Օրվա հետքերով

«Ազգ»-ի խմբագրությունն ահազանգ էր ստացել, թե Երեւանի ազատ տարածքներից մեկը վերածվում է շինհրապարակի: Կարճ ժամանակում պարզվեց, որ մեր խմբագրությունը ոչ առաջին, ոչ էլ վերջին ահազանգ ստացողն է: Մի խումբ բնակիչներ մեզ հրամցրին բազմաթիվ պայմանագրերի, դիմում-բողոքների, դրանց պատասխանների մի ամբողջ փաթեթ մեքենագիր մոտ 50 էջ:

Բաղրամյան 6 եւ Իսահակյան 46 շենքերի բնակիչները գտնում էին, որ ոտնահարվել են իրենց իրավունքները: 57 տարի առաջ Երքաղխորհրդի որոշմամբ ՀՍՍՀ մի դիմում ամբողջական եւ բավարար չի եղել: Խնդիրը վերջնական լուծում ստացել է մայիսի 20-ին, երբ Երեւանի քաղաքապետ Ռ. Նազարյանի որոշմամբ Մ. Բաղրամյան պողոտայի եւ Իսահակյան փողոցի հատման մասում 750 քմ մակերեսով հողամասն օտարվել (վաճառվել) է «Դիսքավրի տուր» ՍՊԸ-ին: Հ. Սարգսյանի նամակում նաեւ գրված է, որ, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ՀՀ-ում գործող արտասահմանյան երկրների դիվանագիտական կորպուսը հիմնականում կազմակերպվել է Բաղրամյան պողոտայում կամ մերձակա տարածքում, Երեւանի քաղաքապետի որոշմամբ Բաղմակներ ստացված Հայաստանի ճարտարապետների միությունից, բնապահպանության նախարարությունից, որոնք բացասական կարծիք են հայտնում կանաչապատված տարածքում շինարարական աշխատանքներ իրականացնելու վերաբերյալ: Սակայն Բորիս Քոչարյանի խոսքերով՝ այն ո՛չ փաստացի հանրային օգտագործման տարածք է եղել (ցանկապատված էր եւ ծառայում էր բնակիչներին), ո՛չ ընդգրկված է եղել քաղաքի կանաչապատման ծառայությունների հաշվեկշռում: Իսկ բնակիչները, որ հողի նկատմամբ իրավունքներ չեն ունեցել, պետությունից չեն

«Չենք կարող պաշտպանել ձեր չգրանցված շահերը»

Ասում է պետությունը բնակիչներին

Ֆիզդաստիարակության կոմիտեին է հատկացվել 3000 քմ հողատարածք՝ բնակելի շենք կառուցելու համար: Բնակիչները բողոքում էին, որ տարիներ շարունակ ցանկապատված, մրգատու այգի եւ ծաղկանոց դարձած, սակայն իրենց կողմից չսեփականաշնորհված տարածքը քաղաքապետարանը պահանջում է օգտագործել իր նպատակային նշանակության կառուցապատման համար:

«Դա գողություն է, որ անում են, որտե՞ղ է գրված, որ պետք է ծառեր կտրել», զայրացած ասում էր բնակչուհի Մարգարիտա Սիմոնյանը՝ նախկին Ֆիզդաստիարակության կոմիտեի նախագահի դուստրը: Սակայն, ցավոք, մոռանում էր, որ տարիներ շարունակ այգին իր ժառանգական սեփականությունը համարելով՝ ոչ մի վարձ, հարկ կամ այլ մուծում չի կատարել պետությանը, երբ ոռոգման համակարգում ջուր չի եղել, ծառ ու ծաղիկը խմելու ջրով է ջրել. «Երբ ջուր չէր լինում, այդպես էինք անում, հո չէ՞ինք թողնի, որ ծառերը չորանան», ասաց հարեւանուհին:

«Իսահակյան փողոցի եւ Բաղրամյան պողոտայի հատման անկյան տվյալ հատվածը չունի ավարտուն քաղաքաշինական լուծում եւ հանդիսանում է կառուցապատման ենթակա տարածք», գրված է բնակիչների հերթական դիմում-բողոքի պատասխանում՝ Երեւանի քաղաքապետարանի աշխատակազմի ճարտարապետության եւ քաղաքաշինության վարչության պետ Հ. Սարգսյանի նամակում (15 հուլիսի, 2003): Ըստ Բորիս Քոչարյանի, [illegible]

Բաղրամյան եւ Իսահակյան փողոցների հատման մասում 750 քմ մակերեսով հողամասը տրամադրվել է Թաիլանդի Թագավորության հյուպատոսության շենքի շինարարության համար:

Առկա է «Դիսքավրի տուր» ՍՊԸ-ի եւ Թաիլանդի Թագավորության հյուպատոսարանի կնքած անշարժ գույքի վարձակալության պայմանագիրը, համաձայն որի «Դիսքավրի տուր»-ը պարտավորվում է 2005-ից կառուցվող վարչական նշանակության շենքն ամբողջությամբ 30 տարով տրամադրել հյուպատոսարանին:

Մի այլ դիմումի պատասխանում, որը ստացվել է ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության գործերի կառավարիչ Ռ. Շաքարյանից, գրված է. «Երեւանի քաղաքապետարանից ստացված պաշտոնական տվյալների համաձայն Բաղրամյան-Իսահակյան հատվածում գտնվող հողատարածքն օտարվել է «Դիսքավրի տուր» ՍՊԸ-ին՝ ընկերության կողմից ստացարկման օբյեկտ կառուցելու, այլ ոչ թե ՀՀ-ում Թաիլանդի Թագավորության հյուպատոսություն կառուցելու նպատակով»:

Այժմ, երբ դեռ շենքը կառուցված չէ, չի կարելի պնդել, թե շենքի կառուցումից հետո այն 30 տարի կծառայի հյուպատոսությանը, ինչպես գրված է դեռեւս չկառուցված շենքի վարձակալության պայմանագրում: Նշենք, որ պայմանագիրը ստորագրել են պատվո հյուպատոս Արթուր Մկրտչյանը եւ ընկերության ոչ թե նախագահը, որը նույն Արթուր Մկրտչյանն է, այլ փոխնախագահ Էդիկ Սիմոնյանը, այլ խոսքով Ա. Մկրտչյանը պայմանագիրը ստորագրել է ինքն իր հետ... Անենք դեմքում, տարածքի սեփականատերը «Դիսքավրի տուր»-ն է: Բնակիչների ներկայացրած փաթեթում կային նաեւ նա-

կարող պահանջել պաշտպանել իրենց չգրանցված շահերը:

Ինչեւէ, հաշվի առնելով վերջին շրջանում բնակիչների բարձրացրած աղմուկը, Երեւանի գլխավոր ճարտարապետ Նարեկ Սարգսյանի պահանջով վերանայվել են փաստաթղթերը, փոփոխություններ են կատարվել շենքի նախագծում: Նաեւ, ըստ Բ. Քոչարյանի, «ծառերը գույքագրվել են, կգնահատվեն, եւ «Դիսքավրի տուր»-ը բնակիչներին կփոխհատուցի»:

Հ. Սարգսյանի նամակում նաեւ գրված է, որ ժամանակին քաղաքապետարանում քննարկվել է այդ նույն տարածքում բնակելի տան շինարարության նպատակով մեր հանգուցյալ գրող Հրանտ Մաթեւոսյանին հողամաս տրամադրելու հնարավորությունը: Սակայն այն քննարկումից հանվել է ոչ թե քաղաքաշինական կամ այլ նորմատիվային պահանջներին չբավարարելու պատճառով, այլ Հ. Մաթեւոսյանի խնդրանքով՝ հիմք ընդունելով բնակիչների դիմում-բողոքները:

Ճարտարապետության եւ քաղաքաշինության վարչության պետի ժ/պ Բորիս Քոչարյանի խոսքերով՝ նրանք ստիպված անընդհատ դեպքերի հետեւից են հասնում, այնինչ «չենք հասցնելու ուշքի գալ՝ խեղդվելու ենք. քաղաքը շատ է խտանում: Պետք է բարձրահարկերի, նման այլ կառույցների շնորհիվ փորձենք խնդիրներ լուծել»: Հույս ունենանք, որ կգան ժամանակներ, երբ բոլորս կհասկանանք, որ քաղաքն ունի զարգացման իր խնդիրները, եւ, օրինակ, գլխավոր ճարտարապետը ոչ թե հնարքանդի կամ [illegible], այլ քաղաքի հետ [illegible] կապված խնդիրների հետ է կապվելու:

ԹԱՄԱՐ ՄԻՆԱՍՅԱՆ

Դրամավարկային տեղեկատու

Հոկտեմբերի 17-23-ն ընկած ժամանակահատվածում դրամավարկային ցուցանիշները հետեւյալն էին.

Դրամական բազա, դրամական զանգված

Փողի բազան նվազել է 222 մլն դրամով եւ հոկտեմբերի 23-ին կազմել 102 մլրդ 442 մլն դրամ: Զուտ արտաքին ակտիվները (առանց սեփականաշնորհման միջոցների) նվազել են 3 մլրդ 530 մլն դրամով, իսկ զուտ ներքին ակտիվներն աճել են 3 մլրդ 308 մլն դրամով:

Հոկտեմբերի 10-17-ն ընկած ժամանակահատվածում փողի զանգվածը նվազել է 1 մլրդ 466 մլն դրամով եւ հոկտեմբերի 17-ին կազմել 213 մլրդ 263 մլն դրամ (ընդգրկված են 20 բանկերի ցուցանիշները): Շրջանառության մեջ կանխիկ դրամը նախորդ շաբաթվա համեմատ աճել է 604 մլն դրամով եւ կազմել 84 մլրդ 761 մլն դրամ: Դրամով ցպահանջ ավանդները նվազել են 2 մլրդ 284 մլն դրամով եւ կազմել 26 մլրդ 692 մլն դրամ: Ժամկետային, խնայողական եւ արտարժութային ավանդներն աճել են 214 մլն դրամով եւ կազմել 101 մլրդ 810 մլն դրամ: Արտարժույթով ավանդները նվազել են 746 մլն դրամով եւ կազմել 89 մլրդ 429 մլն դրամին համարժեք արտարժույթ: Ընդ որում, արտարժութային ցպահանջ ավանդները կազմել են 43 մլրդ 153 մլն դրամ (նախորդ շաբաթվա համեմատ աճել են 145 մլն դրամով), ժամկետայինները՝ 46 մլրդ 276 մլն դրամ (նվազումը՝ 890 մլն դրամ):

Ֆինանսական շուկա

Հոկտեմբերի 17-23-ն ընկած ժամանակահատվածում տեղաբաշխվել են 600 մլն դրամի 43-շաբաթյա ՊՊ 10.0330 տոկոս տարեկան եկամտաբերությամբ, եւ մարվել 600 մլն դրամի 39-շաբաթյա ՊՊ 14.9263 տոկոս տարեկան եկամտաբերությամբ:

Նշված ժամանակահատվածում ԿԲ-ը մարել է 1 մլրդ 310 մլն դրամի ավանդ տարեկան 5 տոկոս տոկոսադրույքով: ԿԲ կողմից կնքվել են 516 մլն 975 հազ 119 դրամի հակադարձ ռեպո-համաձայնագրեր 9 տոկոս տարեկան եկամտաբերությամբ, եւ մարվել 821 մլն 733 հազ 47 դրամի հակադարձ ռեպո-համաձայնագրեր 9 տոկոս տարեկան եկամտաբերությամբ: Այս շաբաթ առաջին անգամ իրականացվել է 500 հազ ԱՄՆ դոլարի արժութային սվոփ՝ 7.88 տոկոս տարեկան եկամտաբերությամբ:

Արտարժույթի շուկա

Հոկտեմբերի 17-23-ն ընկած ժամանակահատվածում ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ դրամն արժեւորվել է 0.67 տոկոսով՝ 560.84 դրամից հասնելով 557.11 դրամի:

Նշված ժամանակահատվածում արժութային շուկայում իրականացվել են շուրջ 35,768 հազ ԱՄՆ դոլարի առք ու վաճառքի գործարքներ, որոնց միջին կշռված փոխարժեքը կազմել է 562.45 դրամ:

Շաբաթվա ընթացքում ԿԲ-ը վաճառել է 2 մլն 50 հազ ԱՄՆ դոլար՝ 557.11 դրամ փոխարժեքով:

ՀՀ ԿԲ մամուլի ծառայություն

ՀՀ Կենտրոնական բանկը 28.10.2003 թ. ժ. 9:00-ից սահմանում է արտարժույթի հետեւյալ հաշվարկային փոխարժեքները ու գնման եւ վաճառքի հետեւյալ գները

ISO-ի կոդը	Միավոր	Արտարժույթ	Հաշվարկային փոխարժեք	Գնում	Վաճառք
USD	1	ԱՄՆ դոլար	557.91	552.30	563.50
EUR	1	եվրո	655.43	651.50	659.40
RUR	1	ռուս. ռուբլի	18.54	17.40	19.70

вклад **Нарекаци**
Мудрость истории

• **1 месяц - 7% годовых**
• от **1000** до **10000 USD** или **EURO**
• досрочное изъятие - в течение **1 часа** и начислением **2,5% годовых**

вклад **Хоренаци**
Правота разума

• **3 месяца - 8,5% годовых**
• от **1000** до **10000 USD** или **EURO**
• досрочное изъятие - начисление **2,5%** в течение 1 месяца, **4%** - в течение 2 месяца, **5%** - в течение 3 месяца
• при пролонгации - **подарок "ArCa Classic"**

СТАНДАРТНЫЕ ВКЛАДЫ В ДРАМАХ И ВАЛЮТЕ

Срок вклада	Выплата процентов	AMD	USD, EURO до 10.000	USD, EURO от 10.001 до 100.000
до востребования		3	2,5	
31 - 90 дней	в конце срока	8,5	7	7,5
	ежемесячно	8	6,5	7
91 - 182 дня	в конце срока	9	8	8,5
	ежемесячно	8	7	7,5
183 - 364 дня	в конце срока	10	9	9,5
	ежемесячно	9	8	8,5
365 дней и более	в конце срока	11	10	10,5
	ежемесячно	10	9	9,5

Вклады превышающие 50 млн. AMD или 100 тыс. USD, EURO - по индивидуальным ставкам.
Минимальная сумма срочных депозитов
• 50.000 AMD
• 100 USD, EURO

ЮНИБАНК | 53 98 70

АДРЕСА ФИЛИАЛОВ ЗАО "ЮНИБАНК"

• Центральный офис
г. Ереван, ул. Амиряна 12
тел: (3741) 539870, 539871, 534474
e-mail: unibank@unibank.am

• Филиалы в г. Ереване:
Филиал "КЕНТРОН"
ул. Абовяна 26
тел: (3741) 542431

Филиал "КОМИТАС"
ул. Комитаса 15/2
тел: (3741) 261838

• Филиалы в Армении:
Филиал "ВАНАДЗОР"
г. Ванадзор, ул. Тигран Мец 53
тел: (37451) 40872

Филиал "ГЮМРИ"
г. Гюмри, ул. Ахтанаки 1
тел: (37441) 33055

Համակարգչային ուսուցման կենտրոն "CompMaster"

MS Windows, Word, Excel, Internet, E-mail, fax, printer, scanner
MS Excel (углуб.) QuarkXPress | MS Access ArchiCAD | Corel Draw 3D MAX Studio | Adobe Photoshop
C ++ | Visual C ++ | Visual Basic | Java | Visual FoxPro
HTML, Java Script, (+ MS FrontPage, Macromedia Dreamweaver)
HTML (углуб.), Macromedia Dreamweaver MX, CSS, DHTML
Macromedia Flash, Action Script
ASP, PHP, JSP

Արովյան 16
Հեռ.(+374 1) 564218
E-mail; comp@master.am
Http:// www.master.am

ARMENTEL

Հայտարարություն

«Արմենտելը» հայտարարում է մրցույթ տրանսպորտի վարչության վարորդի աշխատատեղի համար:

Մրցույթին մասնակցել ցանկացողները պետք է ունենան B,C, E կարգի վարորդական իրավունք:

Մրցույթին մասնակցել ցանկացողները մինչեւ նոյեմբերի 15-ը կարող են անհրաժեշտ փաստաթղթերը ներկայացնել «Արմենտելի» կադրերի վարչություն:

Հասցեն՝ Երեւան, Ահարոնյան 2, 6-րդ հարկ, 612 սենյակ:

ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Գովազդի համար զանգահարել՝ 58-24-83

«Ազգ» օրաթերթ, Երեւան, [illegible] Փոստ 69150 Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության 27. 10. 2003 Գինը 100 դրամ